

ARGIA

1986 Urtarrila 12 – XLIX Urtea – 1.086 zenbakia – 130 pezeta / 7 libera

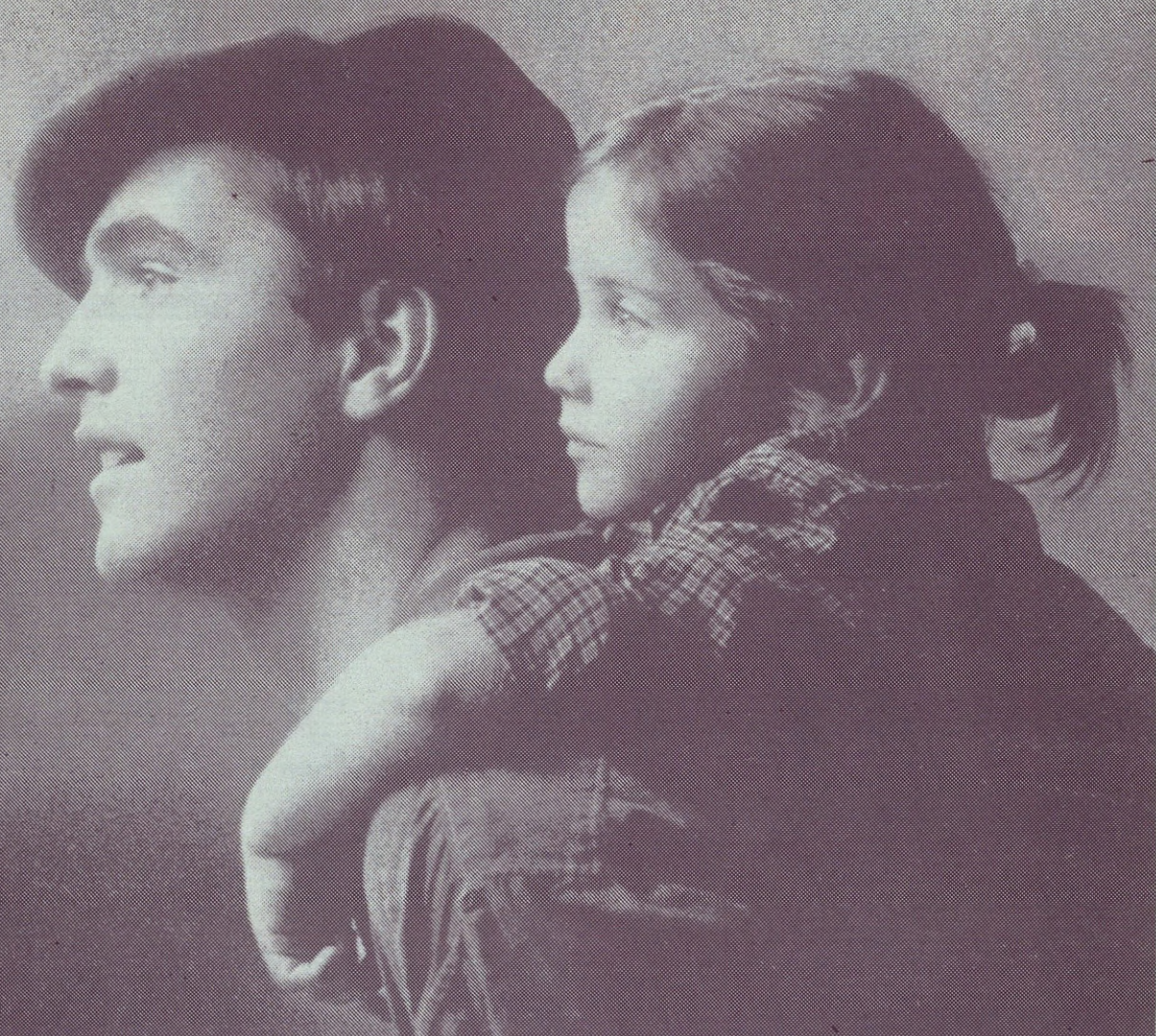
B.E.Z.: ZERGA BERRIAK IZU BERRIAK

Irlandan Sinn Fein-etik hizkuntzari bultzaka

Manuel Marias poeta galegoarekin elkarrizketa

Zarama: Gauda askatasunez apurtzen

Herizek piztu du
1986eko
lehen eskandaloa

GAZTEA. BIZIA. ZIURRA.

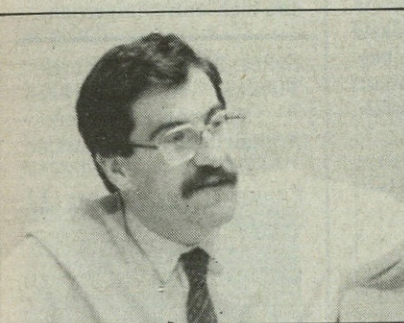
25 urte Elkar Lanean

CAJA LABORAL

Irlandako mugimendu errepublikanoaren barruan da go Sinn Fein. Sinn Fein alderdiak badauka kultur adar bat eta horren partaide den Pádraig O Maolchraoibe-rekin egon gara aste honetan. Ipar eta Hego Irlandaren egoera, gaelikoaren egoera, hango ikastolak... gauza asko dira gizon atsegin bezain interesgarri honekin hitzegin ditugunak. **18. orr.**

IVA gora eta IVA behera hasi zaigu egunotan jende guzia. Euskaraz BEZ izena duen zerga berri horretaz ere bageneukan erreportai bat egiteko gogo. Balio Erantsiaren gaineko Zerga dela eta Edorta Jimenez, Iñaki Goitioltza eta Laura Mintegi arduratu dira Euskal Herrian diru gehien maneiatzen den hiriburuan. **22. orr.**

4.— Aste giroa.

POLITIKA

- 10.— Ttanttaka. Esteban Galar.
11.— NATOtik ateratzeko aukerarik ote? I. Zubiondo.
14.— ETA eta negoziaketak: urte berriaren hasiera trumotsua. I.Z.

ERREPORTAIK

- 15.— Irak-peko kurdoen errepsioa. P.S.
17.— Mediterraneoko tentsioak. Fanxin.
18.— Sinn Fein-eko Pádraig O M.rekin Irlandako kultur egoeraz. Artaso eta Joxe Mollarri.
22.— BEZ (IVA): Zerga berria, izu berriak. E.J., I.G., L.M.
26.— «Agintzari» inadaptatuekin lanean diharduen kolektiboa. Pakos.
28.— J.Karlos Tamaio, Nepaetik Patagoniara. A.Izarzelaia.
29.— Gazte Ginen. Koldo Izagirre.

KULTURA

- 31.— Kultur ataria. Sabin.
33.— Santurtziko lehiaketaz Erramun Landarekin. I. Uharte.
34.— Zarama: gaua askatasunez apurtzen. I. Goitioltza.
36.— Manuel Maria poeta galegoa Bilbon. K. Landa.
38.— Kulturaren aste borrasea.

ETA BESTE

- 40.— Jo... adarra.
41.— Bertsoak: «Pako» gure belearen historia. Altzo.
42.— Azkena: Muinera behar. Txillardegia.

Aste honetan, gizarte honetan egoitzeko arazoak dauzkaten ume eta gazteez arduratzen diren sikologo eta hezitzaile talde batekin ibilia dugu Pakos egungo egoeraren berri jasotzen. Arlo honetan aurrera egin dela adierazi diote hezitzaileek gure lankideari. Dena dela, aldaketekin batera badira di-ruarekin zuzenki loturikako arazo zaharrak oraindik. **26. orr.**

Manuel Maria poeta galego ezaguna Karmelo Landa kazetariarekin elkarriketatu zen ARGIArako. Beste askoren artean, Galizan gaur poesia zertan den eta norantz doan esplikatzen digu, ortografia arauak politikarekin duten lotura ere azalduz. Manuel Maria punta puntakoa dugu hango poetikan, eta bada bera nor hango gorabeheraz iritzi zuzenik emateko. **36. orr.**

Jabea: Zeruko Argia Kooperatiba,

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Jon, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uria, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, (Anaitasuna taldea).

Gasteizen: Xabier Etxaniz.

Iparraldean: Ladix Arrosagarai, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga Zaldubi, Gure Irratikoak, Mikel Hiribarren, Tito Irazusta, Irulegi Irratiakoak, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan Beltza, Alfonsito Martinez, F.J.Mendiguren, Mikel Nabarro Trikuharri, Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi Murumendi, Joseba Sarrionandia, Txillardegia, Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio, Zut.

Publizitatea: Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

D.L.: 80-1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña, 19, 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas Semi.

Ale bakarra: 110 pezeta/6 libera

Hego Euskal Herria	4.000 pezeta
Ipar Euskal Herria	275 libera
Estatu espainola	4.000 pezeta
Beste atzerriak	5.500 pezeta
Airez	8.300 pezeta

11 URTARRI- LA 17

Urtarrilaren 17ean
ilgora

mareak: (urtarrilaren 12ean)
gora: 20,17 eta 08,47
behera: 01,31 eta 14,09

eguzkia: (urtarrilaren 12ean)
irten: 08,37
sartu: 18,09

(ordularen ordutan)

liburuak

Iñaki CAMINO

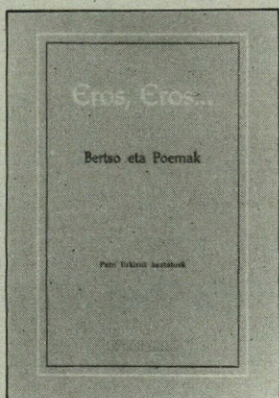
Egilea: Luis M. Mujika.
Titulua: Euskal lirika tradi-
zionala III eta IV to-
moak.
Argitaletxea: Haranburu
editor.
Ezaugarriak: 120 eta 140
orrialde.

Gaurkoan Mujikaren la-
naren bigarren erdia, hots, 3.
eta 4. tomoak aurkezten di-
tugu, honekin, 700 orrialde-
ko bere lanaren aurkezpena
amaitutzat emanez.

3. tomoan, lirika zaharra
orokorki hartzen da beste
testu batzu aztertzeke. Te-
matikaren aldetik, musua,
leioa, dolorea, edertasuna,

ezpainak, gerria, fidelitasu-
na, ironia, zetak, urrea, kadi-
rak, ilargia, landa, itsasoa eta
beste batzu aipatzen dira.
Teknikaren aldetik, kolo-
reak, hegaztiak, botanikaren
sail luze bat eta animaleak
dauzkagu. Hurrengo to-
moan, alderdi formalekin
segituz, antitesi, progresio,
metafora, errepika, parale-
lismo eta aposizioekin bate-
ra, atari ilogiko-sinbolikoei
ekiten die. Egitetoak, sintaxi
kontuak, zenbakien erabil-
pena, elkarrizketa, galdera,
oihu, exklamazio eta erdara-
kaden tartekatzea ditugu al-
derdi formal gehiago azter-
ketan.

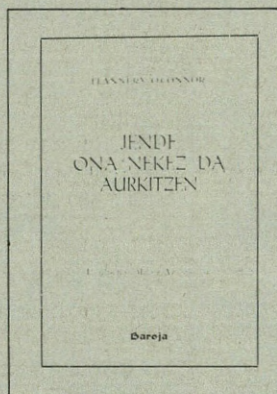
Azkenik, teknikaren arlo-
ko beste puntu batzu ukitzen
ditu: estrofismoa, neurriak,
puntu aberats eta kaxkarrak,
oinak, kopia askoren egitura
binarioa, sujuntiboak, boka-
tiboak, pasarte topikoak, en-
dekasilaboaren garrantzia,
juntagailuak, testu lirikoa
dauden barne lotura eta sa-
redurak eta bazterrerak utzi
ditudan beste zera batzu.

Egilea: Patri Urkizu.
Titulua: Eros, Eros... (Bertso
eta poemak).
Argitaletxea: Literatur Ga-
zeta.

Ezaugarriak: 43 orrialde.
Askoren gustoko izanen den
bilduma lana eginga digu Pa-
tri Urkizuk oraingoan. Eus-
kal Herriko bertso eta kan-
tuetan badira bat baino ge-
hiago hala edo holako ero-
tismoa ageri dutenak. Eta ez
dira oraingoak. Jakina da
ere, gure herrietako apezek
salatu eta gelerazi egiten zi-
tuztela kantu horiek beren
platika eta sermoietan. Erro-

mantizismoak ahoko
herri-literatura jasotzea mo-
dan jarri zuenean, asko eta
asko aritu ziren kantuen
biltzen, eta baita apezak
hauen artean ere. Ezagunak
dira, errate batera, Azkuek
hagitz kantu erotikoetan
egindako orrazketa, garbi-
keta eta aldaketak. XX.
mendean salatu dira gehie-
gikaria hauek eta baita ere
kantu erotiko hauen behar
bezala biltzen hasi. Patri Ur-
kizuk, bertso, poema eta
kantu gordin hauen bilduma
bat egin digu. Casenave,
Iñaki Zabaleta, Detxepare,
Oxalde, Lauaxeta, Atxaga,
Mikel Arregi, Lete, Mirande,
Nemesio Etxaniz, Gabriela
Lohitegi eta aspaldiko idazle
edo kantari ezezagunen bes-
te batzu dituzue bilduman,
Iparralde eta Hegoaldekoak.

Egilea: Flannery O'Connor.
Titulua: Jende Ona nekez da
aurkitzen.
Argitaletxea: Baroja.
Ezaugarriak: 575 pta. 70
orrialde.

Idazle amerikarra itzuli
digu Mikel Azurmendik or-
singoan aitzineko Baroja ar-
gitaletxean. Errealidadea
narratzerakoan darabilen
ironiagatik eta sortzen di-
tuen egoera eta ixtant farre-
garriengatik digu ezaguna
Flannery.

Argitarazio honetan,
«Jende ona nekez da aurkit-
zen» narrazioarekin batera,
«Agian zeure bizitza da sal-
batzen ari zarene» dakar.
Bata nahiz bestea giro ami-
rikar ezagun horietakoan
kokatzen ditu. Aurrenekoan,
heriotzeak duen garrantzia
hutsala izan daitekeela era-

kusten digu O'Connor-ek.
Atlantako famelia bat opo-
rretara joatekotan da, eta
Florida aldera abiatzen dira
txangoan. Bide erdian, amo-
naren apeta batengatik, ka-
mio txigor batean sartzen di-
ra eta ezezagun batzurekin
topo egin. Ezezaguna foraji-
do beldurgarri eta bihotzik
gabea dugu. Harrezkero ger-
tatzten direnak O'Connor-en
estilo berezikoak ditugu. Bi-
garren ipuia iruzur baten
historia da. Trenbideetako
enplegatu besamotx batek
ama eta alabari zurikeria bi-
tartez iruzur egiten die
hauen automobilaz jabetze-
ko. Hau nola bestea, motzak
dira biak, entretengarriak.

Egilea: Pello Mari Añorga.
Titulua: Asto Bonberoren
lehenengo abenturak.
Argitaletxea: Erein. Auskalo
saila.

Ezaugarriak: 450 pta. 82
orrialde.

Ez da Pello Mari Añorgak
gaztetxoentzat egiten duen
lehen gauza hau. Besteetan
bezala, hizkuntzaren jokoez
baliatzen da honetan ere:
errepikak, bukaera errima-
tuak e.a. Burutazio harriga-
rri eta esperogabeak ere ba-
dira franko liburuan barna.
Abentura liburu dugu, Asto
Bonbero, gure pertsonajea,
astakeriak egiten ohitua du-
gun astoa da, astopistatik
ibiltzen dena e.a. Liburu
Asto Bonberok esandako
kirtenkeriez beterik dago.
Guri ez zaigu oso lan tajuz-

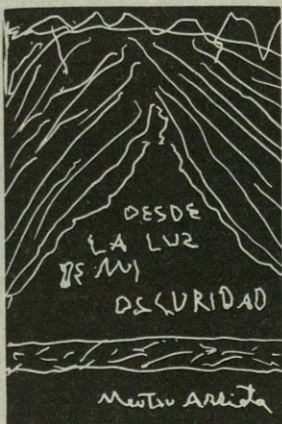
koa irudit, umorea landu
gabe baitago gehien bat.
Marrazkiak hobeak dira tes-
tua baino.

Egilea: Mentxu Arrieta.
Titulua: Desde la luz de mi oscuridad.

Argitaletxea: ?

Ezaugarriak: 32 orrialde.

Mentxu Donostiako idazlea dugu, liburu aski pirata kaleratu duena, 34 olerkiz tajutua. Bere olerkiak berak ere badakien bezala, surrealistak, astraktoak eta ulertzeko zailak dira gehienetan. Hortaz gain esatekoa da mundu poetiko ilun eta inoiz pesimistatik idazten digula, oihuka egindako poesia ez den arren, mezu zartagarria duen lasaitasunetik mintzatzen bait zaigu. Hitz lotura ulerbide zailakoak, mixe-riazko kalez eta odolez ziprztindutako olerkiak, espero ez duzun adjetibazio konplikatuak, prosopopeia ugari. Besteetan, gela ilun batetik mintzatuko zaizu arratsalde apalean, hamaika

gauza tajuzko kontatzen dituen bitartean.

Liburuaren erosteko, zuzenbide bat eman digute, Donostian, Paseo de los Ameketa izenekoan 12. zenbakian, Bohemia izeneko liburudenda.

Titulua: Mutrikuko 1. Bertso-Paper lehiaketa eta kantu zaharrak.

Argitaletxea: AEK.

Ezaugarriak: 112 orrialde.

Sorpesa txikia ekarri digute erregetarako Mutrikuarrek liburuska honekin, eta baita baldintza tekniko eskasekin lana majo egin litekeela erakutsi ere. Bertso-paper lehiaketa antolatu zuten erantzuna hainbeste-

koa izango zenik espero ez zutela. Bertso-jartzaileak, denera, 27 izan ziren. Gaiak, honelakoak beste askoren-

artean: Mutrikuri, euskarari, Euskalerriko kargu publikoei, ametsa egin eta geroko iratzartzeari, herriminez Mertxeri «aurreneko saria», Markel Arizmendirena, bertsolaritzari, mendiko iturriari, arrantzaleari, langileari, gazteriari, mirariarenak, Barrenkaleko dispartearenak, tren txartelarena, Mutrikuko elkarteena, goseari e.a. Euskal kantu zaharrak ere argitaratu dituzte.

Titulua: Maiatz 10. 85.eko abendua.

Ezaugarriak: 25 libera. 500 pta. 54 orrialde.

Zenbaki interesgarria atarazae hamargarrena Maiatz aldizkarikoei. Honez gero ezagunak ditugun izenek firmaturik heldu dira lan guztiak. Esan dezagun bestalde, Xinari buruzko zenbakia dela azken hau. Batetik, xinatar poetek idatzitako batzui itzuli direlako, azken poeta xinatarrenak bereziki, giro ko-

munistan bizitakoan. Bestalde, Marcel Etchehandyk Xina gaitzat hartuz ipui motz batzui idatzi dituelakoz. Beste guztia, ohizkoek eginga da. Jaione Sestorain leitzar idazle gaztearen olerkiak, Auxtin Zamoraren beste bat, Itxaro Bordaren ipui eta olerkiak, Itxaro beraren saio bat, Euskal Herriko eredu literarioen transmisioaz paratutako lerro interesgarri batzui, Davanten olerki batzui, Lucien Etchezarreta eta Joseba Sarrionaindiaren ipuiak, Mikel Dupak-en Añarrosa 6, lanaren azken zatia, Txomin Peillenek «Ni ez naiz hemengoa» liburuaz esateko dituenak eta Mayi Pelotem narrazio motz bat.

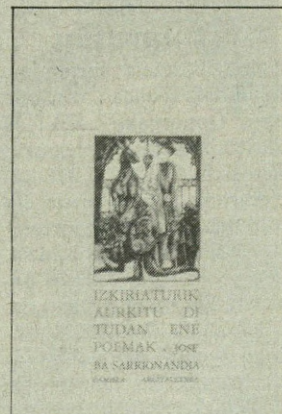
Egilea: Joseba Sarrionaindia.

Titulua: Izkiriaturik aurkitu ditudan ene poemak.

Argitaletxea: Pamiela.

Ezaugarriak: 286 orrialde.

Sarritan gertatzen omen da olerki bat irakurtzen duzunean, zurea dela edo au-

rretik poema hori zure gogo inkonszientean jadanik bazegoela iruditzea, horregatik aurkitu ditu Joseba Sarrionaindiak horrelako olerki asko munduko eta atzo eta gauro literatura askotan.

Liburu hau, olerki bilduma da, hizkuntza eta garai guztietako olerkien bilduma, Sarrionaindiak azken hamar urteetan irakurri eta itzulitakoena. Poesia mundialaren katalogoa dugu alde horretatik, arbitrarioa, Sarrionaindiak berak dioen bezala, jakina. Grezia zaharreko epigramaegile haienak ditu-

gu, gerla, gizarte-bizitza eta sexu berekoek alkarren artean zituzten sexu-harremanak hainbeste maite zituztenenak, baita Adrian Henrirenak, maitea falta duenean, saltxitxa bokadiloei gehitze-ko saltsarik sekula ez legokeela dioenarenak, kanpotik etorritako anglosajoei zantpatutako poeta indioenak ditugu ere, erreserbetara zeramatzatenean anaien odola gogoan poesia egiten zuten haiena. Pavese, Dylan Thomas, Blaga, Baudelaire, Melville, anonimo germano, txino, anglosaxoi, miskito, tuareg, araukano eta eskimalak, Lutazio Katulo, Eugenio de Andrade, Rilke, Auden, Petronio, Martzial eta beste hainbeste ere badira ia 300 orrialdeko poesiz betetako liburu honetan.

Egileak: Xabi Otero. Valentin Terrazas.

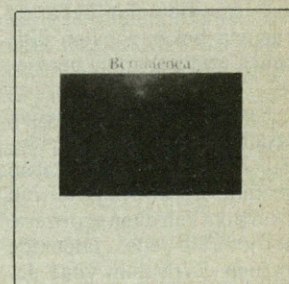
Titulua: Bernatenea.

Argitaletxea: Pamiela.

Ezaugarriak: 90 orrialde.

Lehen ere atera izan dituzte halako liburuak, ikazkinak eta oihanak gaitzat harturik Otero eta Terrazasek. Argazki miresgarriak beterikako liburuak ditugu, koloreekin nahi bezala jokatzen dakitenek bakarrik egin ditzaketan horietakoak.

Bernatenea Errazu herri- tik urrun xamar dagoen baserria dugu, bere garaian kontrabandoan fuerte aritutakoak bertakoak, orain zerrri, oilo, ardi eta behiekin

atarramenturik ezin atera dabilzan ama eta bi semere-na. Filomena Mortalena bertako etxekoandreak, gaztetako oroitzapenen artean, eskolara joateko zortzi kilometro egin behar zituztene-ko kontuak aitatzen dizkigu, senar izango zuena nolatan ezagutu zuen, gaitzek hau nola jan eta akitu zuen, au-zolanak nola eta noiz egin behar izaten zituzten, ogi bi-la Ameriketara artzai nola joan behar izaten zen e.a. Segi genezake ele hauek lu-zatzen, baina honez gero konturatu zarete lana zein perkalekoa den. Argazki oso onak, bizimodu petral baten kontatera eta argazki mires-garriker ametsarako egokitu diezaguketuen txolartea aprobetxatzen asmatzea.

lehiaketak

Agusti Zumalabe ikerketa beka

Aurreko astean esaten genizuen bezala Eusko Ikaskuntzaren eskutik dator beka aukera hau. Zientzi Orokorren alorrean ikerketa zuz-pertzeko asmotan zabaldu dute Agustin Zumalabe, bere bigarren idazkari zenaren omenez, beka deialdi hau. 1986ko beka hau Zientzi Fisi-ko-Kimikoak eta Matemati-ka, Medikuntz Zientziak eta Natur Zientziak aztertze-ko da. Urtebetean bukatze-ko la-na onartuko da eta beka-du-nak 40.000 pezetako laguntza jasoko du hilero.

Lana taldean burutua ba-da, arduradun gisa ordezka-ri bat izendatu beharko da.

Eusko Ikaskuntzako bazki-deei zuzendutako beka da hau eta bekaren baten jabe denak ezin izango du bera ja-so.

Parte hartu nahi duenak **otsailaren 28a** baino lehen bi-dali beharko ditu xehetasun guztiak Eusko Ikaskuntzak Txurruka 7an duen egoitzara, norberaren edo taldekide guztien curriculum vitae de-lakoarekin batera. Lanaren memoria ere azaldu behar da,

eta beka jaso duenak 15 egu-neko epea izango du bere erabakia jakin arazteko.

Angel Apraiz ikerketa beka

Beka hau, Eusko Ikaskunt-zak Giza Zientziei begira an-tolatu du. Beka honetarako ikergaiak honako hauek izango dira: Arte Plastikoak eta Monumentoak, Zinema-gintza, Folklore, Hizkuntza eta Literatura, Musika, Gi-zarte Zientziak, Zuzenbidea, Hezkuntza, Historia eta Geo-grafia, Komunikabideak.

Beste bekarako emandako baldintza berberak bete be-har dituzte partehartzaileek oraingo honetan ere, propo-satutako lana urtebeterako izatea, bekaren onarpena 15 eguneko epea baino lehen ematea, etab. Hemen ere, be-karen laguntza hileko 40.000 pezetakoa izango da, eta la-nen txostenak honako zuzen-bidera bidali beharko dira: Txurruka Kalea, 7-2.-20004; Donostia.

Ihauteri afitxa lehiaketa Donostian

Urtero bezala aurtien ere ihauteriak gainean ditugula eta, Donostiako CAT-ek txartela aukeratzeko lehiake-ta ireki du.

Aurtengo sariari buruz zera esan behar da, beste urteeta-koa baino handiagoa dela, alegia, oraingoa 100.000 pe-zetakoa izango bait da. Epaimahaia Ihauteri Komi-sioko zenbait partaidez osa-tuta egongo da, Donostiako Udaletxeko zenbait zinegotzi eta hainbat artista ere bertan egongo delarik. Joan den as-tean esaten genizuen, in-formazio bila bazabiltzate dei ezazue CAT-ek Donostian duen egoitzara.

Fandango eta ariñ-ariñ txistu musika lehiaketa

Azken aste hauetan lehi-a-keta honen berri eman badi-zuegu ere, hona hemen ber-ri ere lehiaketa honen zenbait zehaztasun.

Segurako Udalak antolatu du lehiaketa hau eta bere as-

moa zera da, Segurako dantza tapelketan jotzen diren soi-nuen kopurua handitzea, hain zuzen.

Honakoak dira bete behar diren baldintzak: konposi-zioan, ohizko txistu familiako tresnak erabiliko dira; ira-bazle gertatzen diren soinuak Euskadiko Dantza Txapelke-tan joko dira; soinuak autore batenak edo bienak izan dai-tezke; lanak argitaragabeak eta publiko aurrean jogabeak izango dira. Baloraziorako erabiliko diren kriterioak ho-nako hauek izango dira: dantzarako egokitasuna, doi-nuen aberastasuna; doinu-a-ren esaldiek zortzi edo hama-sei konpasekoak izan behar-ko dute.

Bi sari izango dira: bata fandangoentzat eta bestea ariñ-ariñentzat, bakoitza 20.000 pezetakoa. Lanak aurkezteko epea **urtarrilaren 31an** amaituko da eta Segu-rako Udaletxera bidali be-harko dira. Ez dute egilearen izenik eraman behar, doinu-a-ren izenburua baizik. Izenbu-ru horri dagozkion datuak aparteko zorrotxo batetan ja-rriko dira.

erakusketak

Sei argazkilariren erakusketa Gasteizen

Arabako Foru Aldundia-ren Kultur Sailaren Argazki Atalak urteko egitarauari ekin dio egunotan, gai eta arlo desberdinetako sei argazkila-rik, Probintzi Enparantzako aretoan burutzen duten era-kusketa batekin.

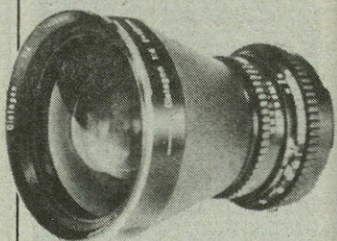
Erakusketa honek **urtarri-laren 3tik 19ra** arte iraungo du zabalik. Berrogeitik gora ar-gazki ditugu ikusgai erakus-keta honetan eta baita zenbait diapositiba ere. Erakusleak hauek dira: Jesus Maria Bermejo uiretxutarra, Pauli-no Oribe, Jose Luis Bidondo, Joxean Olazagoitia, Ramon Zalduendo eta Jesus Ozio gasteiztarra.

Kexaako Monastegian argazki eta eskulan erakusketa

Abenduren 20an hasi ba-zen ere, **urtarrilaren 12ra** arte egongo da zabalik erakusketa hau. Arespaldizako Haritz kultur taldeak erakusketa hau Aiarako Jaunen Jauregian antolatu du, gaur egun monja dominiken egoitz-etxean, hain zuzen.

Erakusketan argazkiak eta eskulanak agertzen dira. Ba-tetik, Foru Aldundiak utzi duen Ocio-Bodondo deitu sorta eta bestetik, Aiarako hi-ru esku langileren lanak: Luis Padura, Juan Antonio Alaña eta Santiago Gonzalez.

Lehenengoaren lanak, egurrez egindako bustoak edo soinak, makilak eta bur-nilanak dira. Forjaria da Pa-

dura eta sail honetan ematen du bere onena.

AlaÑaren lanak berriz, behi adarretan eginiko grabadoak dira. Bukatzeko Santiago Gonzalezen lanak zeramika lanak direla esango dugu.

Mioren erakusketa Gasteizen

Gasteiz izango da estatu mailan erakusketa hau es-kaintzeko aukera izango duen hiri bakarra. Bertan Mioren hamabost oleo, ho-gei eskultura, hogeitalau kal-kografia eta hogeitasei lito-grafia ikusi ahaliko da.

Erakusketa hau Fundacion Miró izeneko elkarteak Ita-liako Ferrada eta Veneciara eraman izan ditu, eta baita Montepellier hirira Gasteiza

ekarri aurretik.

Aurretik aipatutako obra horiez gain, Arabako Arte Ederretako museoan gordetzen diren mural eta marrazkiak agertuko dira erakusketa honetan.

Urtarrilaren 10an irekiko da Gasteizko San Prudentzio izeneko aretoa. Erakusketa honekin batera, Fundacion Miró elkartearen buru den Rosa Maria Malet-ek, eta buru ohia den Francesc Vicens-ek, Mirori buruzko zenbait hitzaldi emango dute.

Beste erakusketa batzuk

Llamas Multigaleria. Paseo del Faro z/g. Hondarribia. Resu Arrueren erakusketa, Picassoren apunteak.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialaren erakusketa aretoak. Donostian, Gari bai Kalea 20-22, Carlos Zabala eta Arrastalaren pintura erakusketa.

Azpeitian, Antxieta Etxean (Plazuela de San Sebastian, 3), Jose Javier Esnaolaren pintura erakusketa, urtarrilaren 16ra arte.

Aurrezki Kutxa Munizipalaren aretoa, Alfonso Agorretaren eta Taller Bikondoa izeneko taldearen pintura erakusketa.

Etxeberría Galerian, urtarrilaren 25a arte, Angel Badiñoren pintura erakusketa.

Gasteizko AKP-ren aretoa, Vicente Pardo eta Angel Gomezen pintura erakusketa.

Dieciseis Galerian, urtarrila eta otsailean zehar, Melquiades Alvarezen grabadua eta marrazki erakusketa.

Euskal Artisten I. Erakusketa Bilbon

Urtarrilaren 9an hasi eta 31ra arte egongo da zabalik Bilboko Bankoaren kultur aretoa erakusketa hau.

Alde batetik pintura lanak ikus daitezke eta bestalde eskultura lanak. Lehenengo alorrari dagokionez, hauek dira besteak beste, bertan parte hartuko duten egileen izenak: Jose Manuel Ezkerra, Juan Luis Goenaga, Alfontso Goenaga, Jose Ibarrola, Mertxe Olabe, Daniel Ta-

mayo, Jose Luis Zumeta eta Ramon Zubiarraín.

Eskultura arloan berriz honakoen lanak aurki ditzakegu: Txomin Badiola, Nestor Basterretxea, C.V.A. (Jose Luis Moraza eta Marisa Fernandez), Koldobika Jauregi, Remigio Mendiburu, Vicente Larrea, etab.

Denetara, hogeita bat pintore eta hamalau eskultorek hartuko dute parte, Bilboko San Nikolas edifizioan ospatuko den erakusketa honetan. Ikusteko asmorik baduzue, arratsaldeko 6etatik 9ak arte egongo da zabalik.

Euskararen aldeko kanpaina Bizkaian

Euskaldunok: euskaraz! Guk beti geurea izeneko kanpaina antolatuta du Bizkaiko Foru Aldundiak. Abenduaren hasieratik **urtarrilaren amaierara** bitartean iraungo du kanpaina honek.

Bere helburu nagusia, euskaldun zaharrek edozein giro eta egoeratan euskaraz hitz egitea da. Honetarako Foru Aldundiak hamabost milioi erabiliko ditu, irratia, egunkari, kartel eta eranskinetan.

Kanpaina honen bitartez, euskaldun guztiei deialdi bat egin nahi zaie, euskaraz harrotasunez egin dezaten edonon eta edonerekin. Asmo ona bai!

I. Amateur Zine Lehiaketa Gasteizen

Urtarrilaren 11an amaituko da Gasteizen 7an hasi zen lehiaketa hau. Lehiaketan zehar filma ugari ikusi ahal izan da, eta azken egunerako ere badago zer ikusia. Urtarrilaren 11rako S-B Zentury Plast Azpeitiko Zine Klubak eskeintzen duen filmaren emanaldia izango da. Filma honetan hiru sketch biltzen da,itsu baten istorioa, ume baktari baten pasaje erotikoa eta haur baten eta agoazil baten arteko harremanei buruzkoa.

ihardunaldiak

II. Txotxongilo ihardunaldia Donostian

Urtarrila, apirila eta ekainerrako Donostiako Udaletxeko Euskara Gabinetek txotxongilo ihardunaldi batzuz prestatuak dauzka. Hurrei zuzendutako ekintza bat

dugu hau, eta bertan emango diren emanaldi guztiak euskara hutsean izango dira, alor honetan ere gure hizkuntzaren egoera normalizatzeko helburua nagusi delarik.

Emanaldi hauen hasiera **urtarrilaren 12 eta 26an** izango da, Principal izeneko Antzokian. Emanaldi hauek talde profesionalen eskutik datoz, eta bakoitzaren ondoren, kolokio edo debatak egingo dira, ikusleei txotxongilo

munduari buruzko informazioa emanik.

Apirilean zehar eskeiniko diren emanaldiak Donostia-ko ikastetxe, ikastola eta lizeotako ikasleek beren emanaldiak ikusteko aukera eder- ra izango dute. Haurren emanaldi hauek alde batera utzita, apirilean eta ekainean zehar talde ez profesionalak izango dute beren txanda. Talde hauentzat sariak banatuko dira.

Hurrengo aleetan izango duzue ihardunaldi hauei buruzko informazio zehatzago- rik. Bukatu baino lehen, ohar txiki bat, hurrei zuzendutako honelako ekintzak eta euskara hutsean izatea interesgarritzat jotzen dugula, alegia.

Zine Klubak

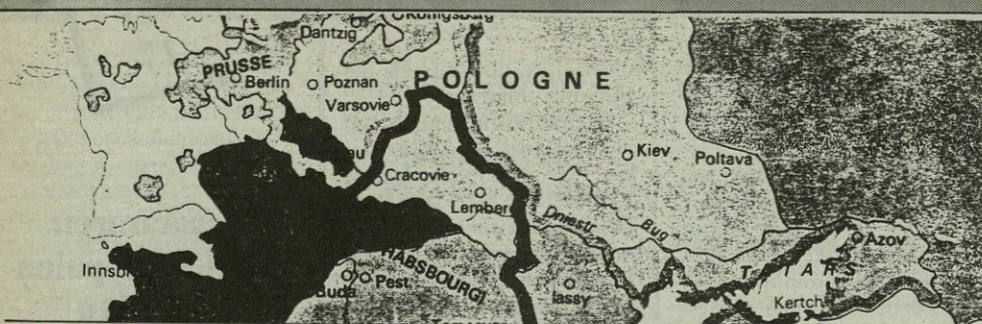
Fas Zine Kluba Bilbon

Urte hasiera honetarako badu zer eskeini Fas izeneko zine klub honek. Lehenengo hiri hilabete hauetan hamai-ka filma eskeiniko dira San Vicente Kanean zine klub honek duen egoitzan. Beti bezala arratsaldeko 7'30tan izango da.

Urtarrilaren 13an, La balada de Narayama, Shohei Imamura egile eta gidolariaren filma eskeiniko da. Filma honek Japoiko XIX. mendeko nekazari gizartea erakusten digu. Bertako ohitura zahar eta gogor bat ezagutzeko aukera ematen digu, aiton amonek 70 urte betetzera-koan heriotzara beharturik daude gazteagoak bizi daitezen. Protagonistaren amari iristen zaio txanda kasu honetan.

Goierriko Zine Kluba

Urtarrilaren 11an arratsaldeko 4'30etan, Ordiziako Herri Antzokian Goierriko Zine Klubak Slava Tsukerman zinegilearen Zeru Urtua filma eskeiniko digu. Filma honetan Margaret izena duen yonki batek martetar batzuk direla-ta bizi dituen gorabeherak ikusi ahaliko ditugu.

ikastaroak

Historiari buruzko ikastaroa

Historiaren arloan interesaturik daudenei begira prestaturiko ikastaro bat dugu hau, zehatzago esanda, irakasle, ikasle eta ikerleei, orientabide metodologiko bat emanteko asmotan.

Ikastaroan zehar, besteak beste, honako hizlariak izango dira bertan: Felix Ugarte, Jesus Arpal, J.C. Aberasturi, Marga Otaegi, Joseba Zulaika, Luis Castells, A. Arizkun, Pierre Bidart, Arantza Otaegi, J.M. Garmendia, etab.

Ikastaro honekin bukatze-ko, Julio Caro Barojak Bera de Bidasoako nekazarien bizimodua gaiari buruz hitz egingo du.

Geografiari buruzko Ikastaroa

Andres de Urdaneta Euskal Geografi Elkargoak urtero bezala aurtan ere antolatuko du geografiari eskainitako ikastaro hau. Bere garaian esan genizuenek, ikastaro hau urrian hasi bazen ere, urte hasiera honetarako badu zer eskeini. Hona hemen urtarri-laren hilerako prestatutako hitzaldiak:

urtarrilaren 10ean, Juan Garmendia Larrañagak, Investigaciones etnográficas en el Pais Vasco. **13an** Pedro Pikabea, INGEBA-ko Idazkaria, La población en las tierras litorales del Pais Vasco gaiaz mintzatuko da. **16an** Rosario Galdosek, Gasteizko Fakultateko ira-

kaslea, La población en las tierras interiores del Pais Vasco gaiaz mintzatuko du. **17an** Eugenio Ruiz Urrestarazu, hau ere Gasteizko Fakultateko irakaslea, La variedad de espacios agrarios en Euskal Herria gaiari buruz arituko da. **21ean**, Maite Tolosa, Oleretako geografilaria, Rasgos estructurales del sector pesquero en el Pais Vasco gaiaz mintzatuko da. **23an**, Ashun Urzainki, EUTG-n irakasle dena, la ganaderia en el Pais Vasco gaiaz arituko da, eta hilabetea amaitzeko, **urtarrilaren 30ean**, Iñigo Agirrek Geografia industrial izeneko gaiaz mintzatuko du.

Ikastaroaren egoitza, Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialaren hitzaldi aretoa da, Garibai Kaleko 20-22 zenbakitan, Donostian.

bertsolaritza

Zertan dabilen Txapelketa Nagusia

Honez gero dakigun bezala, Txapelketa Nagusi hau final-laurdenetara iritsi zaigu. Berorren saioak **otsailaren 2an** hasiko dira. Kanporaketa honetan hogeitamabi bertsolarik hartuko dute parte, euskal lurralde guztietatik etorriak. Hemen duzue bertsolari taldeen zerrenda eta noiz arituko direneko berria:

A taldea: Jon Sarasua, G. Larrañaga 'Mañukorta', J. Jantzi, Jose Fermin Argiñarena, Juan Mari Areitio, Loidi Saletxe, M. Martikorena eta Jose Ramon Etxebarria. Hauek otsailaren 2an arituko dira, Gasteizen, goizeko hamaiketan.

B taldea: Dominik Ezpona, Abel Enbeitia, Jesus Iribar 'Olade', Iñaki Murua, Jose Eizagirre 'Attola', J. Mugarza 'Egetzu', Eusebio Igarzabal eta Jose Luis Gorrotxategi. Hauek ere Gasteizen arituko dira, egun berean, baina arratsaldeko lau t'erdietan.

C taldea: Ernest Alkat, Telleria, Anton Arriola, Zeberio I. A., Jose Mari Narbaiza, Andoni Egaña, Manuel Xanpun eta Xabier Perez 'Euzkitze'. Hauek Sara herrian goizeko hamaiketan emango dute emateko dutena, otsailaren 9an.

D taldea: Luis Otamendi, Irene Aguirre, Josu Arriola, Mikel Aire 'Xalbador', Mikel Mendizabal, Juan Luis Laka, Florentino Goiburua eta Angel Larrañaga. Hauek ere Saran, beti ere otsailaren 2an, arratsaldeko lau orren t'erdietan.

Oeste-ko lau zaldun berriak

Filmea: Silverado. **Zuzendaria:** Lawrence Kasdan. **Gidoia:** Lawrence eta Mark Kasdan. **Argazkia:** John Bailey. **Musika:** Bruce Broughton. **Aktoreak:** Kevin Kline, Scott Glenn, Rossanna Arquette, John Cleese, Kevin Costner, Brian Dennehy...

Gezurra badirudi ere western izeneko generoa ez dago gorturik oraindik. Hala eratu du Lawrence Kasdan-ek ere Silverado honekin. Eta ez da orio berri bat edo pertsonaia berri bat ekarri dizkigunik. Ez, ez da horrelakorik. Western batean dena errepikatzen da egitura soil batzuren azpindutasun eskasetan. Horietan ere mila aldiz ikusitako ereduak, posturak, esaldiak, erriak eta pertsonaiak aurkituko ditugu.

Gidoi on batek, aktore primerako batzuk, argazki eta musika egoki batek gure gaztaro Oeste hartara eramango gaituzte berriro istorioan

barrena sartuaraziz gu ere.

Lilura horretan ez zaizu okurritu ere egiten zenbat tiro bota diren pelikulan zehar edota zenbat gizon hil diren tiroto bakoitzean. Ez zaizu okurritu ere egiten hain herri txiki batetik nola ateratzen diren hainbeste zaldun laukote iheslariaren atzetik... Oestean zaude eta edozer gerta daiteke ekintzaren ekintzaz. Hori da Western-aren legea.

Horrela, eta beti kasualidadez, lau zaldun-miresgarri-on juntatuko dira gaizto guzien kontra arituko direlarik, nahiz eta beraiek nahi dutena pakea, lurra, familia eta ibiltari bizi-modu horrekin amaitu eta erroak botatzea izan.

Honela "poeta sentimentala", "halabeharrez gogorra", "beltz justizieroa" eta "ume pistoleroa" bateratuko dira pare bat herri pasa, kolono karabana bat lagundu eta Silveradora iritsi arte. Silveradon McFerriren gaizkile bandarekin bukatu beharko dute "gizalegea" nagusitu dadin...

Ekintza etengabea, tiroak barra barra... eta "ondo bukatzen den pelikula". Zer gehiago nahi du ikusleak? Musika ere ona da. Argazkia ere bai. Muntaiak ere bai...

Halaz eta guztiz ere hor geratzen zaizu aho zapore arraro bat. Gezur bat kontatzen ditzutenean gelditzen denaren antzekoa. Zerbait sartzen ari zaizkizula ohartzen zara... baina nola ondo pasatzen den badirudi dena barkatu egiten dela.

Martin GOIKOETXEA

kantaldiak

Urtarrilak 11, Donostiako Loiola auzoko pilotalekuan, gaueko 9'tan **Jotakie** eta **Xangot** taldeek kantaldi bat eskeiniko digute.

Urtarrilak 12an, Donostian Belodromoan **Ilegales** taldeak bere azken diskaren aurkezpena eskeiniko du.

Mendi ibilaldiak

urtarrilaren 19rako

Gasteiz: Cellorigo - La Muela (931) - Miranda de Ebro. Tf.250354.

Alegria de Iruñea, Anaitasuna, Donibane: Ibañeta - Urkulu - Orbaizta (fabrika). Tf: 227115, 254900, 251059 respektiboki.

Sestao Alpino: (gazteentzat): Arnotegira (421), Bilbotik.

Galegoek Castelaoren urtea izanen dute bere 100. urteurrenez

ALFONSO Daniel Rodriguez Castela izenez bataiatu zuten duela 100 urte sortu zen haur hura. Geroztik artista, politikoa, pentsalaria, etnografo, humoregile eta literaturgizon famatu bihurtuko zen, bere benetako karrera —medikuntza— sekula praktikan jarri gabe. Duela bi urte ekarri zuten bere gorpua, orain dela 36 urte hil zen Argentinatik, eta istilu gogorak izan ziren, Galiziako abertzaleek ez zutelako onartzen Castelaoren oroimenarekin Fragaren alderdiaren eskuetan zegoen, eta dagoen, Xuntak egiten zuen manipulazioa. Urtebete dute orain aurretik, galegismoaren mamiaz eztabaidatzeko.

Euskal karta joko nazionalen, musean, karta amerikartuekin

ORAIN arte munduko naie eta karta mailan sendoa zen enpresa amerikarra egin da Gasteizko «Heraclio Fournier» enpresa zahar bezain ezagunaren jabe. Hiri horretan ia bi mende daramatzen Fournier lantegiak, beti familiaren eskuetan egon delarik, ekonomiak daraman abiadurari segitzeko kapital handitze bat behar zuen egin, eta yankiek profintatu dute egoera bere jabe egiteko. Euskal jokoen artean ez da, seguru, musa mespretxagarriena, eta orain artean beti berdina ezagutu ditugun kartak, nahiz eta izen berarekin, USAko norbaitenak izango dira hemendik aurrera. Musean ere haiek erakutsiko digute.

Errege bezperan «inkontrolatuen» lehendabiziko azioa Iruñean

ERREGE gaiztoekin egin zuen topo hil honen 5eko goizaldean Iruñeko Txantrea auzoko J.M.O. gazteak, kaletik etxeruntz zihoala bere ustez guardia civilak ziren paisanozko batzuek bahitu eta ordu erdiz gogor egurtu zutenean. Guardia Civilekoak zirela harrapatzaileek berek esan omen zioten, eta batek normalki polizia espainolek erabili ohi duten pistolaz apuntatzen zion bitartean beste bien artean petxu eta sabel aldean «GAL» siglak markatu eta beste zenbait arrasto egiten zizkioten artean. Horrekin batera auzoko abertzaleei buruzko galdekizunak, espexitik pasatakoek buruzkoak, errefuxiatuak... Jue-

zak dauka 23 urtetako gaztearen salaketa eskuetan. Hasiera kaxkarra, «inkontrolatuen» ekintzak ugarituz joan den 1985ari jarraipena eman behar dion urte honetazako.

Zabaltzatik Guzmanera, zer egin legealdi hitzarmenarekin?

ZENBAIT jeltxidek Mikel Zabaltzaren hilketaren ondoren egindako deklarazioengatik sozialistek sekulako haserrearekin harrapatu bazuten, legealdi tratua arriskutan zegoela esateraino iritsiz, Guzman enpresagizonaren bahiketa izan liteke berriro Danborenearen eta Ardanzen arteko urak baretzeko estakurua, ETAK enpresagizon hori azkar askatu dezan mobilizazioak prestatzen ari dira eta indar politikoak.

Baina hauteskunde urtean gauze eta edozer gerta liteke. Eta legealdi hitzarmena beharrezkotzat jotzen den ala ez argitzeko zain geratzen den bitartean, Juan Felix Eriz enpresagizon eta hainbat bahiketako negozialariak egindako deklarazioek (CESIDek ETArekin hitzegin nahi izan duela, eta Barrionuevok galerazi diela) polemika mikatzak sortu erazi ditzake jeltxide eta sozialisten artean.

Mikel Zabaltzari egin zitzaion autopsian garantiak falta

KOSTATA baina azkenean Mikel Zabaltzaren gorputza aztertu eta bere autopsiaren gain peritatu ahal izan zuen Karin Helwer-Larsen mediku dinamarkarrak Estatu Espainoleko forenseek erabiltzen dituzten metodo atzeratuak salatu ditu. Bere ustez Europar autopsietan ematen den mailaren oso azpitik geratu zen Mikel Zabaltzari egin zitzaiona, eta hori Europako Parlamentuan salatu dezala eskatu dio, honek onartu diolarik, bere herriko ministro-ohi bati.

Ole Espersen ministrari dinamarkarrak defendituko du Torturaren Sendapenerako Zentroko mediku horrek egin duen salaketa, behar bada hola Europa mailan oihartzun bat lortu lezakeena. Egun gutxiren buruan espero da ezagutuko dela autopsiaren emaitza, nahiz eta hortik gauza handiegirik ez dela aterako beldur diren Mikel Zabaltzaren familiartekoak. Orbaiztarraren amari Helwer-Larsen medikuak adierazi zion legez, torturak ez bait ditu beti uzten aztarnak.

Politikoetatik apezpikuetara, kristo guztia eztabaidan

NATOtik ateratzeko aukerarik emango al dute?

Martxoan omen datorren erreferendumerako galdera prest, urtarrilaren 1etik Europako Ekonomi Elkartearen barruan, prentsatik bezala telebistatik NATOren aldeko propaganda errukirik gabe doa bere bidea eginaz. Euskal Herrian, Arzalluzek EEE eta NATOn sartzeko erabakiak nahasten dituen bitartean, kontrako mugimenduak ondoko hilabeteetako estrategia pronto dauka.

PSOEko buruek baino Estatuaren marketing espertoek aukeratu dute erreferendumerako galdera.

Gabon bezperan jakin erazi zion PSOEko Batzorde Federalari gainean dugun erreferendumean gobernauk proposatuko duen galdera: «¿Considera de acuerdo con los intereses generales de España la permanencia en la Alianza Atlántica, según la posición del Gobierno arriba indicada?».

NATO hitzaren ordez «Alianza Atlántica» aipatzen da galderan, eta aurretik Felipe Gonzalezek duela urtebete parlamentuan zehaztu zituen nazio segurtasunerako hamar manamenduen laburpen bat esplikatu da. Estatu Espainolaren lurraldearen desnuklearizazioa, NATOren egitura militarretik kanpo geratzea eta Estatu

Batuetako tropak gutxitzea agintzen dira hitzaurre horretan.

Telebista espainolak NATOrena dirudi

Gobernuaren proposamenak, dena den, ez dira oso ziurtzat jotzen. Felipe Gonzalezen gabineteko gizonik inportanteenetakotzat jotzen den Narcis Serrak berak kazetariei behin eta berriro argitu die «oraingoz» ez dagoela egitura militarrean zertan sarturik, egoera horren probisionaltasuna aditzera emanaz, eta bestalde berez elkarre militarra den batean «egitura militarrean» egotea zer den askorik argitu gabe.

1985 osoan NATOk Estatuko eritzi publikoan eduki zezakeen irudi txarra moldatzen eman bada, Eguberri hauek horretan sozialisten eraso handi bat ezagutu dute. IVA edo BEZ delakoaren gain egindako berriketez aparte, Europako Ekonomi Elkartean sartzeko eguna profitatu da NATOn idazkari nagusi den Lord Carrington britaniarra ekartzeko, Gonzalezekin eta Erregearekin solastatzera.

Pentsan eta telebistan ere esfortzu handia ari da egiten, eta orain dela urte gutxi lotsagarri gertatuko zen filmografia nagusitu da pantailetan. Gerra posibilitateak, sobietarren mehatxua eta komunisten gaiztotasuna nonnahitik, egunero emititzen den serie poliziako lotsagarri batekin indartu da programazioa.

NATOren aldeko erabakiarekin Felipe ahuldu dadila

Sozialisten ahalegin hori kontutan harturik proposatu diote hasiera batean NATOri buruzko erreferendumean parte hartzekotan zebilen Fraga Iribarneri bere ingurukoek abstentzioaren alde posizionatu dadila. Eritzi publikoa kanpainaren eraginez «ongi erantzuten» ari dela ikusten da, eta PSOEk erreferenduma galdu dezan arriskurik ez dute ikusten indar ekonomiko eta militarrek.

Felipe Gonzalezen irudiarentzako, ordea, jipoi latza suposatu lezake NATOren kontrako jokabideak indar handia erakustek, eta Coalición Popularren kalkulatu dute haboro komeni zaiela presidenteari gastatzen uztea.

Sozialistek bezala, Arzalluzek ere NATOn eta EEEen egotea batean hartu beharrezko eta orain aldatu ezinezko aukeratzat dauzka.

Halako zerbait nabari da PNVko buruzagien aldetik ere, bere garaian NATOn sartzeko botoa eman bazuen, eta bere publikazioetan bloke Atlantikoaren aldeko joera argi eta garbi landu arren («Muga»tik «Euzkadi»ra, «Deia»tik paseaz), jeltxur handiek ez dute deklarazio handirik egiten. Baina beren aldekotasuna ezkutatu gabe, Xabier Arzalluzek egiten duen gisan.

Euskadiko politika igandero bere orritik pasatzen dela erakutsiz, Xabier Arzalluzek esplikatu du aleman eta yankien presioak izan zirela Estatu Espainola EEEen sartzeari erabaki dutenak. Alemanek sos bakar bat gehiago ez emateko mehatxua egin zuten, eta yankiek presionatu dute Britainia Handia Gibraltarren negozioan gozatu daitezkeen. Zeren truke, Xabier Arzalluzen eritziz Estatu Espainolaren integrazio ekonomikoak europarrentzat probetxurik ez badu?

Arzalluz: barruan segitzea beste biderik ez dugu

Ordina hemendik maila estrategikoko erabaki batekin emango genuke. Europarrei ez litzaieke Armada espainola interesatuko, lurraldea baino,

eta horretan berriro Arzalluzek alemanen interesa aipatzen du.

«De ahí que pensar ahora en abandonar la OTAN, no es sino hacer el listo». Bat hartu dugunean bestea ezin dugu utzi, beraz, bestela «no dejaría de tener consecuencias desagradables para todos nosotros». Azkoitiko burukideak argudio definitibo bat jarriko du mahai gainean: Greziako Papan-dreu sozialista. Berak ere orain sartzekotan ezezkua emango omen luke, baina behin barruan egonez gero gauzak oso diferenteak dira, hori ez zen sartzen bere kalkuluetan. Xabier Arzalluzek, dena dela, xehetasun bat ahazten du, Felipe Gonzalezen jugadaren maisua Papandreu izan zela. Honek ere Grezia NATOtik ateratzea agindu zuen hauteskundeetan, baina gero yankien baseen prezioa negoziatzera mugatu zen.

Ondoren EEE eta NATO sinonimo balira bezala jokatu du, zalantzarik gabe baieztatzeko: «Berandu eta txarto sartu gara, erresuma honetako gauzeekin hainbestetan gertatzen den arren. Franco 10 urte lehenago hil balitz, edo garaiz menderatu ahal izan balitz, beste oilar batek joko zigun». Horrek ekarri ditu hainbeste oker gure yarreran, baina hala ere beste erreme-

diorik ez dugu.

«Eta halaz eta guztiz ere orain sartzearen aldekoak izan baldin bagara, gaizki izan arren, arrazoin politikoen-gatik izan da batez ere. Sine die egoera honetan jarraitzeak arrisku serio bat ekarriko zuen: erorialdi ekonomiko baten eta probable baino gehiago ere bazen inboluzio politiko baten arriskua». Ez da ahaztu behar Tejero bere guardia civilekin, eta bultzatzaile nor zuen erabat argitu ez delarik, sartu eta handik egun gutxitara erabaki zela NATOn sartzeari. Nahiz eta aliantza horrek Turkiaren garapen demokrati-koa garantizatu ez duen.

USA-Libia krisiaren erdian tokatu da

Mendebaldean militarizazioa aspaldiko unerik gorenean bizi denean presentatzen da NATOrekiko lotura Estatu Espainol mailan eztabaidatzeko unea. NATOren buru eta azken garantia den Estatu Batuetako Armadak Cubako krisitik ezagutzen ez zen bezalako eraso imintzio bat egin du Libiarekin. Eritzi mailan ez da eztabaidatu Libia eta USA artean izan den krisia, oraindik dirauena, baina komunikabideetatik aspaldian ez bezala naturaltasunez eta oso alarmismo gutxirekin aipatu da yankiek libioen lurraldea inbaditzeko posibilitatea. Nahiz eta horrek munduko bakea arriskutan jarriko zukeela begien bistakoa izan.

Ekonomia krisian dagoelarik, espazioaren militarizazioaren bidetik ekin zaio Estatu Batuetatik, eta Mendebal Europak atzetik darraikio. Ekonomia mailan ezer egin ahal izateko, beraz, markatu den bide hori besterik ez dirudi ametziten denik. Baina tradizionalki militarrek askoz kontrolatua goak zeudela aldarrikatzen duen Europan ere Armadak autonomia gero eta zabalagoa erakusten du.

Turkia aipatu beharrik ez legoke, baina Estatu Frantsesean bertan Mitterrand-ek bere militarrek ekologisten afera «beren estiloan» konpontzea amestitu behar izan du, geroztik Estatuko negozioetan jarraitzen duen Hernu ministraria botatzearekin konformatuz. Borroka antisubertsiboan Armada Ingelesari aspaldi emana zitzaion protagonismoa (Irlandako negargarrikeria lekuko) azken grebetan areagoturik ikusi da.

Aspaldi lotu zituzten gauzak Felipe Gonzalez eta Ronald Reaganek, beren ustetan behintzat.

Indar ekonomikoen, militarren eta parlamentarismo klasikoaren arteo harreman berrien azterketari ihesi egiten dio hemen kristo guztiak, baina luze baino lehen horri heldu bestee erremediorik ez da geratuko.

Eliza barruan ere NATOk eztabaidak sutu

Hego Euskal Herriko lau herrialdeetako apezpikuen idazkaritzetatik zabaldu zen urte bukaeran 35 orritako agiri bat, bertan herriarekin gobernuak gai honetan dituen betekizunak aztertzen dituenena. Erabakia «pueblo

español» delakoaren esku dagoela adierazi ondoren, jokabiderik onena neutraltasuna izanzen litzatekeela kontseilatzen da.

Haserre erantzun zuen Nafarroako PDPk, orohar eskuineko sektore osoak bezala. Batetik lau gotzaitzegiek sinatzen dutelako agiria, eta Nafarroa ez da Euskadi, eta bestetik katoliko batentzako holako erreferendum bategan edozein jarrera ere egokia omen delako.

Garraztasunik handiena Jaime Ignacio Del Burgoen ahotan hartu zuen diskurtso hau Cirarda apezpikuak bereganatu zuen, eta geroztik egindako

deklarazioetan fin xehetu du arazoa: dotrina eta usadio zuzenenganako errespetoa direla katoliko zintzo batek kontsideratu behar dituen erizpideak, eta beraz horiei erreparatuz, NATO-ren aurrean orain arte erakutsi diren jarrera guztiak, baietza, ezetza zein abstentzioa, direla zilegi.

Errezegi aurkitu dio irtenbidea ba-kearen eta militarismoaren arazo zailari Cirarda apezpikuak. Eta Eliza osoa oraindik astindu behar duen prolematikari ihes eginaz momentuko konponketa itxura du. Baina hilabete hauetako eztabaida gogorrak apezak ere harrapatuko ditu, seguru.

Urtarril eta otsailean NATOren kontrako mobilizazioak

«OTAN ez, Euskal Herria bai» le-mapean Manifestu baten aurkezpen eta sinadur bilketarekin hasi zen mugimendua hil honetan hasiko da gori jartzen. 25 eta 26rako, izan ere, Bar-deetan NATOko abioiek duten tiro poligonoaren kontrako jende bilketa eta manifestaldiak izango dira. Korrika eta presaka ari dira antolatzaileak gauzak prestatzen eta jadanik segurua da igandean egingo dela. Tuteran, manifestaldi handi bat.

Otsailerako dago pentsatua ekintza nagusia. 22 eta 23an Bilboko Erakus-tazokan jendetza handi bat bildu nahi da «Euskal Herriaren burujabetasunaren alde eta NATOren kontra» kontsignarekin. Bi egunetarako Europan eta Euskal Herrian zehar mugitzen diren musika, kultur, eta mota guztietako taldeak ekarri nahi dira Bilbora, politikoak, artistak eta herri zapalduetako ordezkariak bezala, igandean manifestaldi handi bat egi-teko. Lemoizen kontrako bilkura izu-garri haren moduko zer bait alegia. Hainbat talde jadanik beren baietza emana dute, baina antolatzaileek gauzak gehixeago zehaztu arte ez dute izenik eman nahi.

Erreferenduma martxoaren lehen hamabostaldian izango omen delarik, 7an eta Euskadi osoan argi guztien it-zialdi bat egingo da, ondorengo za-rata izugarri batekin. Urte hasiera animatua izango dugula zalantzarik ez.

Iñaki ZUBIONDO

CESID, Cassinello, Barrionuevo,
Juan Felix Eriz

ETA eta negoziaketak: urte berriaren hasiera trumoitsua

Urte berri eskandalo berri: Juan Félix Eriz enpresagizonaren gutunak harridura eta haserreak piztu ditu nonnahi. Mikel Zabaltzaren heriotzearen inguruko dilijentziak zeramatzkien jueza Caceresa eraman zuten biharamonean, eta Juan Pedro Guzman ETA Militarrek bahiturik zeukala konfirmatzen zenean.

Mikel Zabaltzaren heriotz ilunari buruzko ikerketak zeramatzkien epailea, Francisco Ríos, 1985a bukatzearekin eraman dute Caceresa, Joseba Arregiren hilketaren errepikapen bat kontsideratu den kasu hau lehendik lanez gainezka zegoen auzitegi baten esku atziaz.

Protesta eta grebak denen buruan eta Santamasetan Donostiak ezagutu zuen manifestaldi erraldoiaren oihartzunak artean epel zeudela, ETAK urte bukaerako erasoari ekiten zion. Guardia Civileko jenerala bat, Juan Atares, eroriko zen hilik Iruñean, Euskal Herrian bezala Estatu osoan ultraeskuindar fama ongi merezia zuena. Bere ondotik Alejandro Saez Sanchez, guardiacivil ohia eta Michelin enpresako seguritate buru, antza denez hau ere bere eskualdean arrunt ezaguna.

Barrionuevo negoziaketei bidea istearen errudun

Urtezaharretik berrirako zubia Juan Pedro Guzmanen bahiketak egin du. Abenduaren 30ean harrapatu zutelarik, alde askotan piztu dira erreazioak. Hasi bera zuzendaritzan daukaten Athletic de Bilbaoko futbolarietatik (igandeko partiduen hasieran botatako usoak egunkari eta telebista guztietan azaldu da) eta Bizkaiko gotzaiarenganaino.

Hala ere, eta biolentzia armatuaren inguruko eztabaidetan, eskandalorik handien sortu duena Juan Félix Erizen gutuna izan da, «Deia» egunkariak argitaratu duena. Horretan enpresagizon elorriotarrak ETArekin eta CESIDen arteko harremanetan egindako lanak kontatu ditu, negoziaketara hurbilduz zihoazen mementoan Barrionuevoren, Santamariaren eta Cassinelloren eritzi eta bultzadak hondatu omen zituztenak.

Barrionuevori buruz egiten diren kalifikazioen gainera («...honek hola segituko du mendez mendez, Barne arazoetako ministraritzak Barrionuevo bezalako politikoei ematen bazaie»), giro politikoak astintzeko baieztapenak egin ditu. 1984ean ETAK berak adierazi zuen enbaxadore frantsesaren bidez jaso zuela errendizio proposamen bat, baina Erizek gehiago esan du: 1984eko irailean (estradizioen garaian, beraz) Madrila deitu zutela Armada espainola den CESIDeko agintariek, ETARI zubi bat luzatzeko. Urriaren 29an izoztu omen ziren negoziaketak. Politiko ezagun bati entzun zaio Erizen kartari apostila egiten: azaroan eroriko zen asesinaturik Santi Brouard.

Noren izenean eskaintzen ditu CESIDek epeak?

Baina urte beterean buruan (joan den urri-azaroan, beraz, edo irailean) berriro deitzen dute CESIDeko buruek Eriz Madrila, eta negoziatzeko

duten gogoia agertzen diote, ETARI pasa diezaion. Areago: «Epe eta erdi eperako (lau eta sei urte artean) egutegi bat ere egin zidaten, behingoz Euskadi baketsu bati buruz bideratuko gintuena. Egutegi hau ETAKo buruei eskuratu nien, eta hauek hasiera batean irekiak agertu ziren».

Baina, eta beti ere Erizen hitzetan, Barrionuevok, Saenz de Santamariak eta Cassinellok asesoratuta ziurrenik, gobernua konbentzitu zuen CESIDen asmoa geldierazi zezan. ETA egun pare batean garbituko zuela argudiatuz, aldi berean Barrionuevok ETA xaxatzeko politikari ekin zion. Bukatzeko, Barrionuevori egozten dio Erizek Atares jenerala hilik egotea eta Juan Pedro Guzman bahiturik bere etxetik faltatzea.

Pilula borobiltzeko, apostulari klasiaren estilo garbian bota dio desafioa Juan Felix Erizek Barrionuevori, telebista espainolean buruz buru eta zuzenean eztabaidatzeko desafioa.

Erizen ausardia aipatu dute batzuek, eta atrebentzian urrutiegi joatea zenbaitek. Gauza bat bait da bahiketa batzuetan negoziatzen lagundu duela aitortzea, eta bestea halako deklarazioak egitea. Segurtasun pertsonal bila egunkarietan azaldu nahia? Ala sekulako barne astinduetan dabilela Estatuko politika? Nolanahi ere, PNVko direzioaren usaina ere hartzen zaio bere gutunari.

I.Z.

Hogei milioitatik lau Irak-pean bizi dira

Bagdad-ek kurdoen kontra neurri berri gogorrak

1946an ONUren aurrean aurkeztutako mapa honetan

Kurdistango mugak nabari daitezke. Marrazkako parteetan populazioa etnikoki nahasi zegoen ordurako.

Kurdistan-etik berri gutxi heldu ohi da gureganaino. Informazioak heltzen direlarik ere, gehientsuenetan Turkiako estatuan bizi diren kurdoez aritzen zaizkigu. Guk orain Irak-peko kurdoen berri izan dugu eta lehenbailehen zabaltzeari garrantzizko iritzi diogu. Hona beraz, umilerazitako herri harek pairatzen duen akabatu-nahiaren kronika txiki bat.

1985garrenean barrena, Irakeko gobernuak ofentsibari ekin dio. Parean, *Kurdistango Abertzaleen Batasuna*, U.P.K. erdarazko sigleetan. Errepresioak, ordea, ez ditu bere militanteak bakarrik ukitzen...

Joan den abuztutik hona (abenduan idatziriko dokumentuen arabera), 14 urte arteko 1.500 haur atxilotu dituzte, horietarik 900 Sulemania hirian bakarrik. Poliziak kalean detenitu ditu, eskolatik ateratzean edo. Ondorioz familia askok ez du bidaltzen haurrik eskolara, ez du etxetik ateratzen uzten. Poliziak haurrak kartzeletara bidaltzen ditu eta torturatzen ditu, orain arte hiru hil dituelarik.

Parisen bizi den eta gurekin solastatu den kurdo baten arabera, horrekin Bagdadeko gobernuak bi helburu ditu: batetik, haur horiek UPKko militanteak salatu ditzaten, bestetik, eta grabeago dena, generazio bat oso-osorik ikaratzea, gerora era kurdoa denik esatera ez dadin ausartu eta noski ez dezan borrokarik egin.

Azad-en testimonioa

Azad-ek urrian 24 ordu pasatu ditu presondegri barruan eta ehundaka pilatzen diren ume kurdoak ikusi ditu. Berak esaten du:

«Gaurregun inork ez du torturatik aldegiten. Umeek ere ez. Poliziak ume horiek preso sartzen ditu, uste bait du, ume horiek operazio militarren berri daukatela. Orain, Sulemanian, polizia politikoaren zeregin nagusia, 8 eta 14 urte bitarteko haurrak atxilotzea da.

Kurdoak zeharo desagerrarazi nahian, alde hartako agintariak oro...

Ehun eta berrehun ere atxilotu ditu batera, eta Molazim Mohsine-ko kartzeletan gordetzen ditu. Jotzen diete, nonahi, edozerekin. Burni-goritako markak ere badituzte, gero. Hiru aurkitu zituzten, lehengoan, Sulimaniako auzo-kale batetan, kolpetan hilda. Indar Espezialaren soldaduek nahi dutena egiten dute. Etxeetan sartzen dira, gaua iragaiten dute, nahi dutena jaten, lapurtzen, eta kontutan izan Sulemanian —neurri berri bat da, prezedenterik gabe— ekonomikoki blokeatuta dagoela, jendea goseak dagoela...

1976ko lege baten arabera...

1976an —Iran eta Irakek paktu bat sinatu zutela eta— UPK-k borroka armatuari berrekin zion. Orduan Bagdadek lege barri bat argitaratu zuen: gerrilan aritzen zenaren gurusoak, anai-arrebak, emaztea, seme-alabak eta lehengusuak, atxilotuak izango zi-

ren. 1979an lege hau ezabatu zuten; 1985.aren hasierarekin berrezarri dute.

Familia detenitu eta armadak bere ondasun guztiak konfiskatzen ditu. Kartzelara doaz, normalean hiru aste eta bi hilabete bitartean. Ondoren 16tik 46 urte bitarteko gizonak berezi eta Iranekiko gerrara bidaltzen dituzte. Emakumeak, haurrak eta zaharrak, bietako bat, edo Irak hegoaldeko kanpamentuetara bidaltzen dituzte, beren herrietatik urrun, edo UPKk liberatutako eskualdetara eramaten dituzte, zeinarekin UPK ekonomikoki desorekatu nahi duten. Jakina UPKko militanteak ez dira mendian horren aise bizi, eta beren kondizioetan familia mantendu behar izatea oso zail egiten zaie.

Errepresio zuzenaren kapitulua oso da luzea. Milaka presoak, milaka asasinatuak (5.000 azken bost urtetan), familia aurreko bortxaketak eta beste zernahi tortura...

Deportazioa, arabieratzea

Bada gehiago, eta Irakek «problema» nola «konpondu» nahi duenaz ideia bat ematen diguna. Irak populazio kurdoa deportatzen ari da, bere sorterritik hegoaldeko basamortuetara, eta bere lekuan arabiar jendea erakartzen ari da. Lehen fase batetan petrolio asko duten eskualdeetan aplikatu dute politika hori. Dagoeneko Irakeko Kurdistango hiruren bat arabieratua dago.

Eskualde horietan lege berezi batzuk ezarri dituzte: kurdoek ezin dute bertan lanegin, kurdo diren funtzionario eta maisu-maistra guztiak beste departamenduetara bidali dituzte (Baas alderdikideak direnak izan ezik noski), kurdo batek ezin du etxe bat erosi edo lantegi bat jarri edo denda bat ireki.

Ez dirudi politika hori eskualde aberatsetara mugatuko denik. 1975ean Baas-eko militanteen artean korritutako zirkular batek honela zioen: «*Iparraldean (honela deritzote Kurdistani), halako politika eraman behar da, ze hiru urtetara inork ez bait du bere buruaz kurdo denik esango*».

4 milioi kurdo bizi da Irak-en. Ehundaka mila familia deportatu dituzte. Eta, «arriskua» erabat gelditze-kotan, «lur errea»ren politika: Iran, Turkia eta Siriako mugetan 20-30 kilometrotako lerro bat jendez erabat hustu dute, esan nahi baita, herriak deuseztu dituzte. «Sekuritate lerroaren politika» deituriko honetan 2.000 buldozerrek parte hartu dute, eta kasu gehienetan egun bateko kontua izan da: soldaduak iritsi, etxeak hustuarazi eta bertan behera bota dituzte. Eta «lerro»tik kanpo —Vietnam berriro gogoan, Guatemala...— «herri modernoak» deitzen dituztenak eraiki dituzte, armadak inguratuak eta baimen berezi batekin bakarrik utzi daitezkeenak.

Horrekin, alde batetik, mugaz alde bateko eta besteko kurdoen hartu-emanak galerazi nahi dituzte, eta bestetik, erresistentziak beti tinkoago eutsitako mendialdeak azpirik gabe utzi nahi lituzkete.

1985eko beste erabaki bat zerau izan da: guda-enkontruren bat agituriko edozein herri desegitea, orobat. Hori dela-ta urtean zehar 80 herri suntsitu dituzte. Horrek miseria eta etsipena sorteraizten ditu populazio errante batetan.

Kurdistanaldean ari den Baas-eko arduraduna, Mohamad Hamza-k, hitzaldi bat eman zuen Dohuk hirian, non esaten bait zuen: «*Peshmargak* (gerrilariak) elikatzen dituzten bularrak moztuko ditut. *Peshmargekin* kontaktua daukan edozein kurdo, berdin 12 urte baldin baditu ere, hil egingo dut. Dohuk desagertaraziko

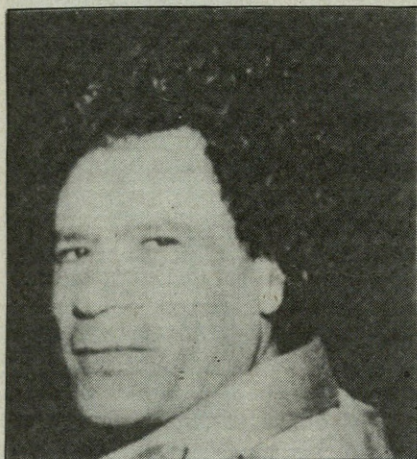
dut Irakeko mapatik, hainbat desagertarazi dugu, zergatik ez hau...?»

Manifestaldiak tiroka erreprimitzen dituzte; dakigun azkenekoan (85.10.29), Sulemanian, 20 lagun hil zituzten eta ehunen bat zauritu. Badugu bestalde kultur errepresioari buruz datu izugarri batzuk (herrien izen

kurdoak debekatu, irailetik hona 560 eskola itxierazi...), halaber testimoniorik gehiago (kurdo zela esan zuelako bost urtetako kartzela pairatzen du batek)... Panorama imajinagaitza benetan, eta munduaren isiltasunez hainbat galdera egin daiteke...

P.S.

Mediterraneoaren dinamika arriskugarria

Pasa den aste honetan gerra mehatxu bat nozitu dugu. Estatu Batuek Libia akusatu zuten, esanez Erroman eta Vienan izandako atentatuaren atzetik —palestindarren atentatuak, gogorra dezagun— Gadafi aurkitzen zela, terrorista direlakoei laguntza emanten dielako; eta beraz, estatu horren aurka erasoaldi militar bat bazitekeela. Zer-edo-zer berririk horretan? Ez. Posibilitate hori —ez dezagun ahantz, guztiz posible dela— azken denboretan iparramerikarrek —eta munduaren parte horretan israeldarrek ere— erakutsi duten politika oldarkorraren jarraipen bat besterik ez da.

Libia ez da koldartu baina. Hori bazekiten amerikarrek. Libia ere ez bait da txantxetan dabilzenetakoa, nahiz eta indarrez ezin daitekeen inperialismoaren potentzia handienekin konparatu ere egin. Badu baina erantzuteko kapazidade txiki bat. Nahikoa seguru aski, israeldarrek behinik-behin, eta amerikarrek ere bai nire usterako, ez daitezen zuzenean atakatzera ausartu.

Tunezen OLPk zeukan sedea erabat deuseztera bai ausartu ziren israeldarrak. Arrisku gutxi, aski jarrera moderatuak izaten dituen estatu horretatik.

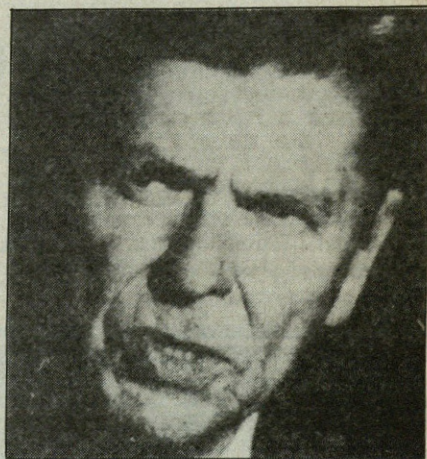
Libiarekin ez da gauza bera. Gadafi —litekeen atake horren ondorioz boterea galduko ez balu, hortik apuntatzen bait dute beste iturri batzuek, baina prentsa agentziek esaten duten baino finkatuago dagoela inpresioa ematen du— erantzun erantzungo bait luke, nola ez bada hala, kanpotikako edozein atakeri.

Bada baina Libia ere Washington-ek eta Tel-Aviv-ek jaurtikitzen dituztenak hitz beroak baino zerbait gehiago izan daitezkeelako beldurrez. Izan ere, eta lehen momentu batetan Europako aireportuetan gertaturiko atentatuak palestindarren «zuzentasunezko mendeku» bat izan zirela esan bazuen ere, handik eta laster atzera egiten zuen, atentatu horiek kondenatuz eta noski baieztatuz Libiak ez zeukala beroiekin inolako zerikusirik.

Baina, hori esanik ere, bestaldera ez dute zalantzarik egiten: kontuz, esaten dute. Eta, beren indarretan ez ezik —sobietarrek azken egunotan xuxen prestatutako indarrak, agi denez—, «arabiar anaien» indarretan ere apoiatzen dira. Eta, baixe, arabiar estatu batzuk erabat Tripoliren alde lerratu dira: Siria, Iran...

Ez besterik. Gainontzekoek, laster Marokoko Fes-en «gailurrean» biltzeko direla-ta berorri prestatzeko egin duten aurre-bilkura batetan beren «kondena» eta «kezka» eta are Libiarekiko «elkartasuna» ere adierazi duten arren, ez bait lukete noski, momentu ailegatuta, behatz tipienik ere mogituko Gadafiren alde; eta Damasco eta Teheran-dik ere, hitz-jarioa baino askoz gehiago etorriko ote...?

Tripolik oso txarra luke, batipat noski —eta berak, esanak esan, inork baino hobeto daki— arabiarrek oro ez direlako halamoduzko «anaiak»...

Beste hiru ikuspegi interesgarri gatazka honetan. Bat, oso barnetikoa. OLPrena, Arafati leial jarraitzen dioten palestindarren nolabait esateko.

Hauk Siria eta Libia akusatzen dute, Europako atentatu horiek eragiteagatik. Nobedaderik ez. Baina ondotik —ondo desmarkatu eta gero, zeinak ez dakigu askotarako balio dien, ondo desmarkatuta egon arren berenganaino heldu bait ziren, Tunezen, israeldarren bonbak— Libiari beren apoioa adierazi diote, inperialistengandik erasoaldiren bat sufrituko balute.

Beste bi ikuspegiak piska bat kanpokoagoak ditugu. Sobietarrena bat, eta hauk baretzen saiatzen dira, ia beti bezala, ez dadin gerrarik sor, eta mendebaldeko europarrena bestea, nahiz eta jeneralean baretze aldera jo, bere baitan nabardura arriskutsu batzuk daramatzana, adibidez Londreseko gobernuak esan duelarik, berak amerikarrek Libiarako atake batetan Britainia Handiko aireportuak erabili ditzaten nekez uka lezakeela, ekintza hori «gure hiritarren asasinatzeari erantzun bat izango litzatekeelako».

FANXIN

Sinn Fein-eko Padraig O Maolchraoibhe

«Hegoaldean baino gehiago erabiltzen da gaelikoa Ipar Irlandan»

Gaelikoa hirietatik indartu eta hedatuko dela ziur dago Padraig, eta ez oraingo ghetto atzeratuetatik.

Sinn Fein alderdiko zinegotzia dugu Padraig O Maolchraoibhe. Alderdi horretako adar kulturalakoa. Gaelikoz, ingelesez, frantsesez eta espainolez primeran egiten duen gizona. Donostian hiru urtez bizi izandakoa eta euskaraz ere hemengo batzuk baino gehiago dena. Irakaslea. Traje eta korbataz zeren eta “pentsatzen dute terroristok gaizki jantzita joan behar dugula”.

ARGIA.— Euskal Herrian kultur mugimenduan gabiltzanak Irlandako egoeraz ideia gutxi gora beherako bat badugu: maila politiko eta militarrean

errepublikanismoa indartsu dabilela, baina kultur mailan, eta hizkuntzarenean zehazkiago, askoz okerrago dagoela.

PADRAIG O MAOLCHRAOIBHE.— Ezer baino lehen hizkuntza egoera ikusi beharko genuke. Pentsatu behar duzue euskara, bere 600.000 hiztunekin, gurea baino askoz sanoago dagoela. Irlandan «Gueltacht» deitzen den eskualdeak 75.000 biztanle dituela dio gobernauak, Mendebaldeko itsas bazterrean. Gure kalkuluetan 35.000 bat irlandar-hiztun izango dira Gueltacht horretan.

Bestalde, Hego Irlandan hizkuntza irakatsi da eskoletan, asignatura gisa, eta milioi bat biztanlek deklaratu zuten azken zentsoan irlandesez badakitelatela. Baina lehenik autoestimazio bat da neurri handi batean, eta bigarrenik, jakin arren ere ez dute ia erabiltzen. Hizkuntza ikastetxetik bizitza normalera eramateko medioak falta bait dira.

ARGIA.— **Telebista izango da ba?**

P.M.— Bai, baina Hego Irlandako telebistan, esate baterako, ez da sartzen irlandesa. Gobernuak lehen momentu batean zera esan zuen, irlandesa dela lehen hizkuntza nazionala, Hegoaldean nolabaiteko askatasuna lortu ondoan. Baina gero, eskoletan sartu zuten arren, ez zuten inolako azpiegiturarik sortu irlandesa hortik irten zedin.

Bi telebista kate ditugu, eta Hegoaldean bien artean ordubete osatzen dute gaelikoz. Aparte bost minutu egunero, berriekin: jartzen da tipo bat

Irlandako «ikastolak» eta helduen gaelikotzearen oso prozesu berriak dira, baina zuzpertzaren ari direnak.

aurrean eta hitz egiten du. Irratietan, asteen 150 ordu eskaintzen badira, irlandesez 15etik ez da pasako. Mendebaldeko kostan bada «Gueltachta» izeneko irati bat, bertarako bakarrik, eta egunean 6 ordu emango dituzte; baina hor ere berri oso marjinalak: nor hil den halako herritan, beste hartan kartetan nork irabazi duen... eta ez da Herri osora iristen.

A.— Ez gara sartuko gure Euskadi Irrati «gueltachta»rekin gonbarazio errazegiak egitera. Baina Hegoaldean gauzak hola badira, Iparraldean ez dira gozoagoak izanen.

P.M.— Ipar Irlandan, telebista ingeles independenteak egin berria du kalkuloa eta irlandesez ongi mintzatzen duten 20.000 biztanle atera zaiz-

kio. Guk zerbait gehixeago kalkulatuak genituen, 30.000, eta zerbait daitenak erantsiz gero 60.000 milataraino iritsi gintezkeela uste dut. Hori milioi t'erdiko populazioaren barruan, horietatik katolikoak, eta nazionalistak beraz, 600.000 garelara. Esan dezagun nazionalisten artean ehuneko 10 batek zerbait badakiela gaelikoz, eta 3tik 5a bitarteko kopuru batek arrunt ongi dakiela.

Baina gero errealitatean Hegoaldekoak baino askoz gehiago mintzo dira gaelikoz Iparraldekoak. Belfasten irlandesez dakienak, normalki hitzegin egiten du. Asteburu bat lasai pasako zenukete Dublinen irlandesez hitz bakar bat entzun gabe, halako taberna edo club oso ezagun batera joaten ez

bazarete. Belfasteko mendebaldean, aldiz, ez dut uste asteburu bat batzuei eta besteei gure hizkuntza entzun gabe.

Ipar Irlandan gaelikoa hizkuntza atzeritar moduan irakasten da bigarren mailako eskoletan, frantsesa edo espainola bezala. Gero, nahi duten haurrek uda ikastaroak egiten dituzte Gueltacht-en, baina azken finean ikasten dutenak minoria bat dira. Lehen mailako eskoletan oso gutxi ematen da.

A.— Ikastolen antzeko eskola batzuk ere badituzue...

P.M.— Esan behar da 1971ean zabaldu genuela lehendabiziko «ikastola», nolabait deitzeko, Belfasten. Hutsik irlandesez, eta 9 haur baino ez genuela, irakasle batekin. Bost urteren buruan bi irakasle eta 35 haur genituen. Baina hamar urte ondoren 135 haur eta behar ziren irakasleak genituen. Azkenean, Estatuak onartu zuen eskari bat zegoela eta subentzio bat eman zuen. Horretarako ere une egoki bat aukeratu zuten ingelesek: subentzioa eman zioten protestanteak eta katolikoak biltzen dituen eskola burges bati—badakizue, gure arazoa erlijiozkoa denaren mitoa gustatzen zaie, katoliko eta protestanteek elkarren arteko harremanak goxatuko balituzte guztiok ingelesekin oso zoriontsu biziko ginatkeela— eta horiei egindako mesedearen kontrapizua moduan eman ziguten guri ere.

Gaur egun 200 umetik gora eta 9 irakasle ditugu, bost ama ikastola ere bai. Hauetan 100 haur baditugu. Ikusten duzenez, oinarria zabaltzen ari gara. Epe laburrera lehen mailako beste ikastola bat ireki beharrean izanen gara, Belfasten, eta laster bigarren mailako bat ere bai. Derryn bi ama ikastola ditugu, eta gero eskola ingeles batzuetan ere sartu dugu gure mintzaira. Batzuetan lehen kurtsoak hutsik gaelikoz ematen dira. Hala ere haur guztiak dira elebidun; guraso askok ez dakite irlandesez. Hasieran bai, haur guztien gurasoak mintzo ziren irlandesez etxean, baina gero zabaldu garenan gehienek ez dakite.

Hala eta guztiz ere, esan dezakegu Belfasteko eskola guztien artean gurea da erresultaturik onenak lortzen dituen. Behar bada besteen aldean gurasoek ere esfortzu handiagoa egin behar izan dutelako-edo.

A.— Ba al dago motibazio berezirik gaelikoaren aldeko jarrera honetan?

P.M.— Bide honetan asko lagundu

Hi: kuntzak abertzetasuna sendotu egiten du, eta nazionalismoak bakarrik salbatu dezake hizkuntza.

digu kontzientzia nazionalistak, borrokarekin hizkuntzaren kontzientzia handiagoa hartzeak, nahiz eta Euskadikoaren heinera ez iritsi. Espetxeetan, adibidez, gose greba baino lehen «protesta zikina» deitu zena egin zen: ez ziren garbitzen, dena zerrikeriz betea... Eta espetxeetan errepresioa hain basatia zen garai haietan ez zuten ezer; baina irlandesa ikasi zuten, libururik gabe, paperik gabe, ezer gabe. Zekite-nek irlandesez egiten zieten oihu beste presoei, eta hala ikasi zuten.

Ongi ikasi gainera. Bobby Sands-ek gartzelan ikasi zuen, eta gero irakaslea zen. Idatzi ere egiten zuen, komuneko paperean, gero ezkutuan ateratzeko. Gertakizun horiek ere irlandesarenganako zaletasun berriarekin lotuak daude. Horregatik Sinn Feineko kul-

tur sailak klaseak antolatzen ditu, nahiz eta AEKk egiten duenaren aldean deus gutti den.

Iparraldean 60 bat klase daukagu, horietatik 40 Belfasten. Asteazken ordu t'erdian ematen da, eta ikasten ari direnetako batzuk hizkuntza menderatzea erdiesten dute, bi klasetara joanaz, gero Gueltacht-ean ikastaro bat eginaz eta abar. Baina egia esan, nahiko argi dakigu nazio kontzientzia bultzatzen dugun bezala epe laburrera ezingo dugula Herria gaelikotu.

A.— Gure erredakzioan gaelikoz idatzitako egunkari baten berri ere izan dugu...

P.M.— Gauza kurioso eta interesgarri bat izan da azken urteotan egin duguna: urte betez egunkari bat argitaratu dugu, normalki lau orrialde-

koa, eta noizean behin zortzirekin. Baina orain ez da behar hainako normaltasunez argitaratzen. Egiten zuten mutilek, izan ere, eta gutxi ziren, gobernuaren subentzioetatik ateratzen zituzten sosa: zuk lanpostu bat egiten baduzu, gobernuak lanpostu horren soldataren zati bat subentzionatzen dizu. Sistema horrekin ari ziren bospasei gazte lanean egunkari hori egiten. Baina mugimendu errepublikanoaren parte direla konturatu dira, gainera guk utzitako lokaletan ari zirelako, eta gehiago dirurik ez dietela emango esan diete.

Mila ale argitaratzen zituen egunero, gauza txikia, ikusten duzuen bezala, baina hori izan da edozein hizkuntza zeltikotan sekula izan den egunkari bakarra. Hala ere, ez dakit Irlandara itzultzen naizenean oraindik martxan jarraituko duen.

A.— Denetara, beraz, zenbat jende ariko da irlandesez ikasten?

P.M.— Nik gure klaseetako xifrak eman dizkizut, baina gero badira udalek antolatutakoak, kultur taldeetakoak, «Cumman na Gaelic»ek eraturitakoak... Talde honek garai batean indar handia ezagutu zuen, baina asko apaldu da.

Esan behar da gaeliko klaseak normalki irakasle boluntarioek ematen dituztela. Ehun eskolatatik laurogeitan irakasleek ez dute txakur txiki bat kobratzen. Horretan ere zuengandik ezberdinak gara, beraz.

Zenbat ikasle? Guk klase ditugu. Beste talde guztien artean beste ehun bat dituztela bota dezagun, 150 bat klase. Horietako bakoitzean hamar lagun... Behar bada 1.500 bat ikasle hitzegin beharko genuke.

A.— Orain dela urte bete zuten Herriatik ibili ziren adiskide batzuek aipatu ziguten ez dakit Derryn edo Belfasten, zuten «ikastolen» ondoan erabat gaelikoz bizi zen auzo txiki bat egin zela.

P.M.— Derryn ez dakit baina Belfasten badago. Oso txikia da, e? Hamaka etxe dira, kooperatiba moduan eraikiak: lurra erosi zituzten, etxeak eraiki... Denak irlandesez hitz egiten, denak ikasiak, denak «gaelicberriak», je, je. Irlandesez hitz egiten mintzatzen zitzaizkien haurrei, eta eskola bat ere eraiki zuten. Beste herriren batean ere bada- go.

Baina oso txikiak diren arren mesede handia egin dute. Eskola jarri zuten, helduei ere irakasten zieten iluntzean, foko bizi bat ziren auzoan, jendea dirua emateko prest zegoen, nahiz

eta jendea pobrea izan eta haurrak eskolara bidaltzeagatik ordaintzera ohitu gabe egon. Diruarena beti izan da prolema, eta gauzak handituz zihozten bezala azkenean urtean igoal 70 edo 80 libra bildu behar genituen.

Baina bada gauza inportante bat: hirian sortu direla holako mugimenduak. Ziur nago irlandesa biziko bada, eta zabalduko bada, ez da hedatuko mendebaldeko kostatik, eskualderik atzeratuena delako; aitzitik, hirietatik etorriko da, Belfast eta Dublindik, adibidez.

A. — Euskal Herrian bizi izana zarez, badakizu euskal kulturari mugimendu politiko guztiek autonomia bat aitortzen diotela. Aldiz, zuek Sinn Feinen kultur adarretik egiten duzue lan asko.

P.M. — Borrokan ari bagara irlandarrak garelako ari gara, eta hizkuntza irlandar egiten gaituen guztiaren zati oso inportantea da. Horregatik bultzatzen dugu kultura, nazio mugimendu bat garelako, eta nazio mugimendu batek behar dituen adar guztien artean kultur saila ere behar dugula uste dugu. Hortik asko lagundu diezaioke gainera borroka osoari, jendea ikastera bultzatzeaz gain publizitatea ere egin dezake. Jendeak mugimendu nazionalista errespetatzen badu, guk hizkuntzari ematen diogun babesa inportantea da.

Bestalde, gaelikozale eta gaelikoaren aldeko aktibistak konturatzen direnean badagoela indar bat hizkuntzaren alde saiatzen dena, bere alde jartzten dira, nahiz eta gauza guztietan ados ez egon.

Garrantzia handiagoa eman behar zaio gaelikoari. Bobby Sands eta hauek garrantzia eman ziotenean jendeak garrantzitsu bezala jotzen zuen. Gure alderdiak garrantzia ematen badio jendea arduratu egiten da irlandarrekin. Jendeak gainera ikusi egiten du hizkuntzaren alde egiten dugula eta orduan guri ematen digu botoa, ez bait dago Ipar Irlandan horrelakorik egiten duen beste partidurik.

Dena dela oso gutxi gara mugimenduan barruan hizkuntzaz arduratzen garenak eta eskolak eta ematen ari garenak. Baina gauza bat egiten dugu ondo. Egiten dugun guztia ahalegintzen gara publikatzen, eta seguruenik garrantzitsuagoa da egiten dugun publizitatea ematen ditugun eskolak baino.

Joxe MOLLARRI

Grabagailuan jasotako beste zenbait

“Irlandan, eta Iparraldean ere, egunkari ingelesak dira gehien irakurtzen direnak. Tirada handiko egunkari ingelesak. Esaten da ingelesek asko irakurtzen dutela egunkaria. Ingeleseztik gehien irakurtzen diren egunkariak ordea bederatzitik urtetako pertsona baten mailarako egindakoak dira”.

“Hego Irlandan ikaragarria da neokolonialismo ingelesa. Irlandako telebista da munduan, beste birekin batera, etxean programa gutxi egiten duena. Angloamerikar kultura da nagusi herrian. ekonomia mailan ere ingelesak, eta Europako Ekonomi Elkartearen bidez multinazionalak diren bezalaxe”.

“Sinn Fein da Irlanda osoan hedatzen den partidu bakarra; beste guztiek atzera egiten dute muga. Ahulago gaude Hegoaldean. Nazio zapalkuntza gutxiago ikusten da han”.

“Irlandarrek pentsatzen dute astean ordu t'erdi sartuta gaelikoz ikasten ez badute tontoak direla”.

“Euskal Herrian ikusten dut, orain gobernu eta guzi, ez dela hizkuntzaren alde egin beharreko guztia egiten”.

“1847. urtean, “Gosearen urtea”n, 8 milioi lagun bizi ziren Irlandan. Seguru erdiak baino gehiagok bazekiela irlandesez. Ehundaka urte zeramatzaten zapalkuntza egoera jasaten eta gaelikoari eutsi egiten zioten ingelesaren aurrean. Gosearen urte horretan milioi bat lagun hil ziren. Gaur egun jendea ikaratu egiten da Etiopiaz ikusten duenaz baino hura handiagoa izan zen proportzioan. Ondorengo bost urteren buruan beste milioi batek emigratu egin behar izan zuen. Herriaren gogoia erabat suntsitu zen. Nazio eta herri gogoaren krisi bat etorri zen. Gaelikoak ez zuen balio emigratzeko. Gurasoek ez zieten gaelikoz hitzegiten semei emigratzerakoan ingelesez jakin zezaten”.

“Inoiz baino gehiago egiten da irlandaraz mugimendu errepublikanoan. Maila handi batetan gartzelaren eragina da. Gartzela barruan ikasi eta kanpoan erakusten hasi ziren”.

Balio Erantsiaren gaineko Zerga (IVA):

Zerga berria, izu berriak

IVA edo BEZ delakoaren gainean zertxobait argitzearren lana dela eta berarekin harreman estuetan sartuta bizi diren bi pertsonarengana jo dugu. Lehena kudeatzailea da, bulegoa Bilboko kale nagusietariko batetan duelarik gainera, Abilio Hernandez. Beraren bezeroak denetarikoak dira, merkatariak, autonomoak, entpresak, e.a. Irribarretsu hartzen gaitu.

Bestetik, entpresa munduan ezaguna den Marco Gardoquirekin ere beste solasaldia eduki dugu. «Circulo de empresarios vascos» delakoan lehendakaria dugu eta BEZ honek sor ditzakeen kezkei buruz berak ere bere eritzia eman digu. Erantzunetatik atera daitekeen konklusioa agian entpresariak ez direla BEZren beldurregi izan liteke, baina hori zeuok hobekiago jakingo duzue elkarrizketok irakurri ondoren.

Abilino Hernandez, kudeatzailea: «Jendeak ikasiko du BEZri tranpak egiten»

«Gaurkoa izugarria izan da —diosku Abilio Hernandezek urtarilaren hiruari buruz—, Ondasun Foralean sekulako kolak izan dira, zortzi t'erdietarako, ezer egin barik egin behar izan dut alde».

Ondoren, berahala hasi zaigu arazoari buruz argi berba egiten. «Milaka hutsune dago arazo honetan, ez bait da geureganatzeko astirik izan. Berton gabilza, ehundaka panfleto, liburuskak eta papelen artean. Hogeita zerga kendu eta bakarrik ezartzeak akats edo zailtasunen bat izan behar du derrigorrez», esan digu hain zaila ote den galdetu diogunean. Baina kontrol fiskal estuagoa ekarriko ote zerga berriak? «Begara, orain arte ITF delakoarekin betebeharrak berberak izan dira, ez dela NANren zenbakia eman behar izan salbu. Orain jendeak osteratzen zera dio, zenbaki hori barik ezin du erosi, beraz alta eman behar du "haziendan". Datuei astakeria baderitzet ere atzokoan miloi erdi lagunek eman omen zuen alta "haziendan". Nolabait argitara atera ditu halako negozio ezkutak». Zerga honen ezarpenak ordainik ekarri behar duelakoan gaude gu. «Papeleoa izugarria izango da. Eginbehar bakoitzeko IVAren eragina izango duzu gainean. Bilduko den dirutza itzela izango da», diosku desekonomiarik sorraraziko duenentz galdetzean.

Hemendik aurrera zintzoago jokatu eko da

«Badakizu zer gertatzen den halako gauzeekin, ezezagunagoa den neurrian jendeak zera dio, "ondo egin beharra dago", baina tira, hori lehen hilean izaten da. Beharbada bigarrenetan, hirugarrenetarako —diosku doinu bereziz, keinua eginez— apurtu egiten da barajak, jendeak jukutiak ikasiko dizkio eta. Defraudazioa? berbera edo izango da».

Lehenago zergak ordaindu barik ibili direnak ordaintzean ea desagertu egingo ote diren enpresaren batzuek galdetzen diogu. Ezetz, konpetentzia leialagoa izango dela dio berak. «Prezioetan beharantza joarazi egiten duten negozioak ezlegalak dira, inor ez delarik salatzen, nahiz eta kalte

egin norberaren negozioari. Kontua ez da "haziendak" telebistaren bidez eskatzen zigu bezala denok mihiluzeak bihurtzea, salaketarako bide anonimoa badago ere. Hemendik aurrera zintzoago jokatu delakoan nago».

«Ez dut bitartekorik desagertuko denik zerga berriaren eraginez uste, ez behintzat industrian. Nekazaritza eta ganaderitza arloetan beharbada bai. Entrepresa asko desagertu egingo dira,

IVA gatik barik sarreragatik berarengatik».

Profesio liberalak ez dira hobeto kontrolatuko

Hutsuneak ugariak ei dira legedi berrian. Ados dago. «Liburuak atera barik dagoz, ez da dena irensteko astirik izan —Agerkari Ofizialeko orri mordoa erkusten digularik diosku—, sei hilabetetan ezarri eta jendea jakinean jarritz egin beharrekoa izan da, frogak eginez, hola, basatiki ezarri beharrean. Berdin die, araudia urriaren hogeitamaikan argitaratu bazen ere. Hilebete bitan ezin ehuntageita artikulatu, zein zein baino mamitsuagoa, irentsi eta digeritu. Gehi iezaiozue beste zenbait agindu gehigarri eta atera gero kontuak».

BEZ SUPERMERKATUETAN: DENAK GORAKA JOTZEN DU

IVA edo BEZ izeneko zerga, komunikabide eta aho guztietan egoteaz gain, gu guztion poltsiku murriztuetan nabaritu egingo dela gauza segurua da. Jaki eta elikadura produktu bat ere ez dago prezioa igo ez duena, eta batzutan, ulertezinki, luxu produktuak gehiago grabatu beharrean, lehen beharrekoak garestitzen dira. Hauxe da hain zuzen, garbiketarako produktuen kasua (xaboia, deterjenteak, lixiba, etab.). Baina pausuka joan gaitezene. Zein da produktuak grabatzeko modua? Zein erizpidepean egiten da? Gu supermerkatu kate handi batetako arduradunengana abiatu gara, eta hauxe da erantzun digutena.

«Lehenengo eta behin zera esan behar dugu, oso informazio gutxi jaso dugula BEZ honen kontua dela eta. Institutioetatik nobela baino luzeagoa den liburua jaso dugu, bai, baina gero gure asesore ekonomikoek hartu eta ikasi behar izan dute. BOEn ere agertu da, bai, baina legeak egunero ateratzen dituzte, eta ezer argi ikusterik ez dago. Funtsean guk egiten duguna hauxe da. Guri produktuak ekartzen dizkigutenean, badute jadanik BEZ delako zerga erantsita. Guk honen gain gure marjen komertziala eranstean dugu, eta hori da azken prezioa».

Produktu guztietan nabaritu da igoera

Merkataria hauek esan digutenez, produktu guzti guztiak igo egin dira: ogia,

okela, arraultzak, xaboia, pattarrak, lixiba, patatak, bi izan ezik. Coca-Cola eta Danone. «Igoerak batzutan handiagoak izan dira BEZaren gain beste igoera bat eman dutelako, urteko inflazioarena (hau da arraultzen kasua). Coca-Cola eta Danoneren kasua bestelakoa da. Orain gutxi igoen zuten prezioa, eta orain berriro jaitasi egin diote. Beraz, BEZ eranstean, berdin gelditu dira. Hori izan da heuren manobra. Dena den, igoera %6tik 12rako da. Hau da, gehiago edo gutxiago, denak doaz gorantz».

Orohar, esan digutenari kasua eginez, etxeoandreak okela, patata, arraultza, garbiketarako produktu eta pattarretan igarriko du gehien aldaketa. Lehen 600 pezeta kiloa kobratzen bazioten, hemendik aurrera 640 pezeta ordainduko du.

Barre egiten du ea honek kudeategietara lan handiagoa ekarriko die-nentz galdetutakoan. «*Begibistakoa. Egia esan jendea gure pentsura dago eta gu salbatzaileak garelakoan dagoz; eta ez da egia, gu kolaboratzaileak gara, legeak bete daitezen laguntzen saiatzen gara*». Baina zelan sortu den beldur erdi u iragarri hau galdetzen dugu guk. «*Batetik portzentaia handiagotu egin dela, seitik hamabira. Gure bezeroak burua nahastu egiten dute zergarekin ez bait dakite ondo kalkulatzeko*». Azkenik erraiak sutan jartzen dizkidan arazoa, ea medikuek eta dentistek eta profesio liberalek dituzten etekinak hobeto kontrolatuko diren. Erantzuna? Aurretiz uste izan du-guna, ez.

eta dirukutxan 2.000 pezeta uzten ba-zuen, orain, gauza berbera eramanda, 2.150 pza. utzi beharko du.

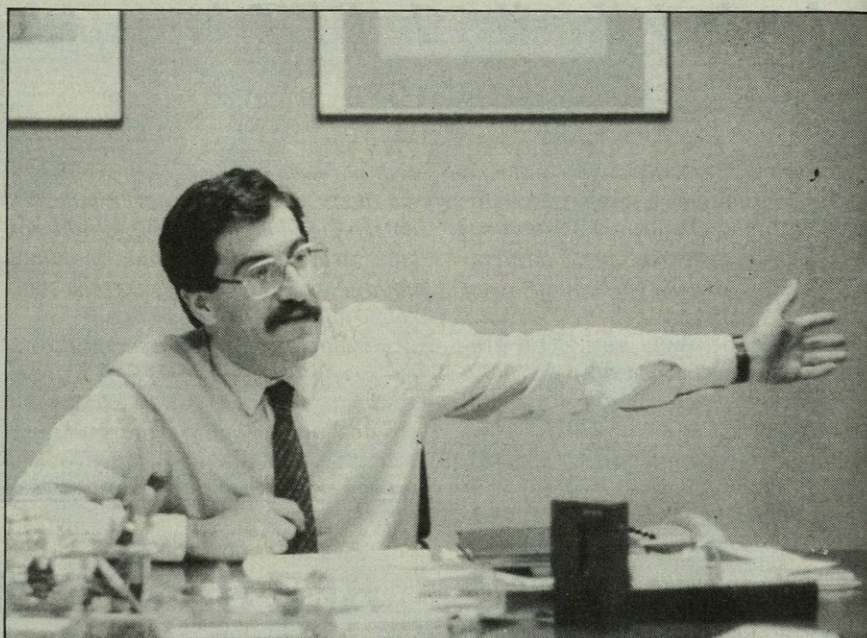
Hilabete barru nabarituko dira ondorioak

«Guk ez dakigu BEZ hau epe luzera ona ala txarra izango den, baina argi dago etxeko ekonomian igarri egingo dela, txarrerako igarri ere. Kontsumitzaileek diru gehiago utzi behar dute lehengo gauzak eramanda». Kanean, eta TVEtik azalerazten ari den ardura handienetarikoa, abusu eta gehiegikeriena da. Denak beldur omen dira ez ote diren bateonbatzu egoeraz probetxatuko.

«Halakorik gertatzea ez da batere erraza. Konpetentziak exijitzen du prezioa egokiturik mantentzea, eta arlo honetan konpetentzia handia dago. Gainera, urte askoz bizi behar dugu gure negozioetaz, eta tontoa litzateke momentuzko egoera probetxatzeagatik negozioa alperrikaltzea. Dena den, BEZren benetako eragina hogeitahogei egun pasatu arte ez da benetan nabarituko, orduan amaituko bait dira oraindik pilatuta dauden igazko produktuko».

Konklusioz, zera esan dezakegu, informazio falta nabaria bada merkatarien artean, askoz ere nabariagoa dela erosle-goarengan. Gehiegikeria baino, mesfidantza eta jakin eza inposatzen direla egun hauetan, eta Europa mesianiko horretan egoteak izugarritzko garesti aterako zaigula kontsumitzaileoi, zentzu guztietan.

Laura MINTEGI

Marco Gardoqui, empresaria: «Zerga berriak inbertsioari mesede egingo dio»

Ostiral arratsaldea, asteburu luzearen belarriak suñmatzen direlarik telefono isilen atzean agertzen, bulego modernoan egiten digu abegia Gardoqui jaunak. Ejekutibo itxura standarra, gorbata, betaurreko handiak, bere buroarekiko konfidantza isladatzen duten jarrera eta ezarrerak eta halako aztikeria errez isurtzen duen hitz jarioan. Berau dugu *Circulo de empresarios vascos* delako erakundeko lehendakaria.

ARGIA.— Zera esan digute, enterpresariak izango direla batez ere irabazten aterako direnak. Ados zagoz?

Marco Gardoqui.— Ez. Gauza bi bereiztu behar dira; bata, zerga bera eta, bestea, aplikapena. Lehenari buruz, inori onik ekarriko badio «el conjunto del país» delakoari ekarriko dio eta haziendari berari. Enterpresariari ez. Ezarpena, bestelakoa arazoa, txarto egin da. Ez da ondo azaldu eta laburra izan da eman diguten denbora. Salneurriak gora egiteko aprobetxatu dela? Beti egoten dira ur nahasietako arrantzaleak. Baina horrek ez dauka

zer ikusirik. Enterpresaria ez da irabazle aterako.

A.— Zeintzu izango dira ondorioak, fraudea, burokrazia, besterik?

M.G.— Nik uste beste gauza bi bereiztu behar dira, zerga beraren hasieran eta zerga kruzero abiaduran. Kruzero abiaduran zerga hau sinpleagoa, zuzenagoa, ITE zelakoa baino gaitzagoa ekiditen da eta, hobeto bereizten ditu produktoaren kostua eta zama fiskala. Soldata netotik soldata brutora igaro zenean izan zen ondorio berbera ekarriko du, norberak daki zer eramaten duen etxera, zer kentzen dion Solchaga jaunak eta zer kostatzen dion enterpresak. Denok jakingo dugu ze zerga duen produktoak. Belgikan, bertan egon nintzen ezarri zenean, hobeto egin zen. Izan ere zerga ona da baina ezarrerak txarra bihur dezake. Galde ezazue paper dendetan inork erosi ote dituen kontu liburutik eta, ezetz esango dizute, neuri lege. Bera, jendea ez dago prestatuta.

A.— Enpleguan eraginik izango ote

du zergak, ez ote da bitartetokirik desagertuko?

M.G.— Ez da desagertuko, zerga honi, ITE delakoari ez bezala, berdin bait dio zenbat zatitan burutzen den produkzio eta merkaturatze prozesua. Ekipo ondasunen industrigintzari mesede egingo dio. Eskulanean, langilegoan, izango den eragina ez da zergagatik izango, kapitalismoa sartuta dabilen bilakaeragatik baino. Inbertsoari mesede egingo dio BEZk eta beraz agian lanpostu berriak sorraraziko ditu.

A.— Zelan sortu da zergarekiko beldur hori?

M.G.— Bada ni oso kezkatu naukan gauza bat, zergari buruz baino ez dugula berba egiten, erru handia deritzodala nik ezen zerga hori urgenteena bait da oraingoz baino ez da garrantzitsuen. Ez da empresa bat ere pikutara joango zerga dela eta. Batek bino gehiagok, oster, itxi egin beharko du bestelako arrazoiengatik, hala nola arantzelen desagertzearen eraginez. Merkatu askatasunaren esparruaren zabalketan jokatu da etorkizuna, Euskadin batez ere.

A.— «Circulo» legez ezer egin duzue honen gainean?

M.G.— Ezarpenaren atzeratzea eskatzen ibili gara, txarto ezartzeak kalteak ekarriko lituzkeelakoan —eta halaxe izan da— nahiz eta arazo hau, badiotsuet, bigarren mailakoa izan.

A.— Interes politiko ezkuturik edo susmatzen duzu ezarpena burutu den presa horretan?

M.G.— Ez naiz horri buruz hitz egiteko gauza. Egia da aurreragotik beste erresumak bertoko zerga sistemaren aurka egon direla, esportazioak merkeagotu egiten bait zituzten, gurekin merkatal harremanak zituzten guziak haserraraziz.

A.— Euskal Herriko industrigintza esportaziora zuzenduta dagoelarik, hein handian behintzat, ze eragin izango du zerga berriak hemen?

M.G.— Txarra. Burdingintzari ekarriko dizkio kalte handiagoak ekipo ondasunei baino. Ekidezina zen. Egin ez dena zera izan da, soluziobide alternatiboak bilatu. EEera halako xalotasun birginalarekin goaz, garbi bakarrik izatera edo. Mundu guztiak egiten ditu tranpak. Beharbada gehiagotan joan behar dugu Italiara ikastera. Ezin dugu esportazioa barik bizirik iraun. Dena den ikusi egin beharko.

Edorta JIMENEZ

URTE BERRIA... URTE ZERRIA

Urte berri bizitza berri omen. Ez dakigu hala ere beti halakorik gertatu ohi den, baina badakiguna da aurten urtea era bitxi batetan hasten dela. Alde batetik merkealdiak, baina bestetik Balio Erantsiaren gaineko Zerga xelebrea... bata bestea izkutatzen edo behintzat ilundu nahiean. Eta kaleko jendeak zer? Horra jo dugu, Bilbo Zaharrera inkestatxo hau eginez zenbait laguni, eta hona hemen ateratakoea...

Oskar: Gabonetan zoriontsua izan behar duzu, baina ez nago batere ados horrekin. Beherapenei ez diet batere kasorik egiten.

Manolo (tabernaria): Merkealdiak komertzio hutsak dira, dena dago egina multinazionalentzako. Horrenbeste diru alferrik ez balitz erreko denontzako janaria eta ohea egongo litzateke. BEZ zerri horrekin niri gauzak garestitzen badizkide nik ez dut izango igotea besterik.

Fernando (zinegotzia): Zinegotziek ez dute salneurria igoten laster hauteskundeak egongo direlako, eta udal politika ez da garrantzitsuen haientzat. Beherapenetarako hoberena PSOErena da, nahiz eta PNVrena ez den askoz txarragoa. Jendeak PNV eta PSOE erosi behar du, merkatuko onena da.

Juan Carlos (Itoiz): Delekatzen dut nire erantzuna Arritxurengan.

Arritxu (txirulari zumaitarra): Dena dago oso gaizki, lana bilatzen ari naiz eta ez dut ezer aurkitzen. BEZrekin zerbeza eta ardoa gora doaz, eta laster Juan Carlosek ezingo du mozkortu.

Antton (Iparraldeko morroia): Ipar eta Hegoaldea mundu desberdinak dira oso, baina paraleloak dira. BEZ espainola da, ez euskalduna. Lehen zerga iraultzaile zegoen, eta orain beste bat dago, espainola, BEZ.

Iñaki (irakaslea): Gaur liburudendara joan naiz eta liburuaz gain %6a gehiago kobratu didate. Nik sekula ez dut erosten beherapenetan. Gabonak gaztea tristetu egiten dute, eta urte berriak alaitu ez.

Viriato ("Urtziadarra" aldizkari idazle, saltzaile eta editore bakarra): Urtziadarrek ez du garestitzerik izango oraingoz. Dena den ale hau 60 pezetatan zegoen baina hurrengoa 100 pezetatan izango da.

Andrés (trapitxeroa): Beherapen onek liluratzen naute. Beherapen ederrak bakarrik topatzen ditut rastroan dauden moroen txiringitoetan, komikiak prezio erdian saltzen bait dituzte. Hobe da afrikarra izatea mundu honetako esplotatzaile izatea baino. Garagardo honetan ez didate BEZ hori aplikatu, horrekin kontatzen nuen arren. Ez gara garena baino gehiago.

Mamen (langile arrunta): Ez nago merkealdietan ezertarako. Lehen La Chufan garagardoa bost hogereko gehiago kobratu didate, 175 pezetatik 200era. Dena den hostelerian oraindik ez da leku askotan aplikatu.

Loreto (ikaslea): Urte osoa egon behar izango litzateke beherapenetan.

Julio (barrenkaletarra): Hobe punkia izatea hondartzako marikoia baino. Zer nola egiten den azaltzen badidazu apatrida izango naiz, europarra ez baskoa ez izanik berdin zait.

Mari Jose (kazetaria): Urte berria herdu behar den zerbait da, gauzak ez dira aldatzen 1985tik 86ra pasatu arren. Beherapenak jenteari kontsumiarazteko bidea dira, neu naiz lehena erakuslehoak begiratzen ea ezer interesgarri aurkitzen dudan. Gaur tabernetako garagardoa bost hogerekoetan igo da.

Maolo (Maskarada): Gure taldeak ez ditu prezioak igoko urte honetan, beheratuko baizik, gainera inori ez diogu BEZ hori aplikatuko. Bueno, inori... lehengo batetan Italiako antzerki talde batek bidali zigun informazioa haien ekitaldiren bat antolatzeko, eta prezioaz gain BEZ hori eskatzen ziguten, guk Italiara bidali dugunean gure publizitatea BEZ hori gehituko diegula jarri dugu, nahiz eta nola kobratu behar den ere ez dakigun...

Iñaki GOITIOLTZA

«Agintzari» inadaptuekin lanean diharduen kolektiboa

Bideratu, adaptatu... zertarako?

Gizartearen zapalkuntza batez ere hirietan ematen da. Gizarteak arau batzuk ditu eta betetzen ez badituzu adaptagabekoa, baztertua, mespretxagarria zara. Bizitzeko bide bat dago, eta bide hori jarraitu behar dugu bidebazterrean gera ez gaitezen. Honetaz kezkatutik, Agintzari taldearekin kontaktuan jarri ginen: Keparekin hain zuzen:

ARGIA.— Beno Kepa, hasteko, zer da eta noiz osatu zen Agintzari?

KEPA.— Agintzari, inadaptazioari buruz lanean ari den kolektibo bat da. Deustuko irakasle batek ekarri zuen ideia Madriletik; hobeto esanda, esperientzia trasladatu egin zuen. Irakasle hau, Miguel Angele, Psikologia Esperimentalarik buruzko ikerketan hamabi urtez aritu zen eta horrek eraman zuen Miguel Angel Madrilerak, hango «Promesas» taldearekin harremanetan jartzeko. Ni, aldiz, urte batzu direla, nire herrian bertan hasi nintzen lanean. Sasoi hartan, inadaptazioa dela eta, Bilbon seminario bat antolatu zen. Honekin batera Miguel eta beste zenbaitekin kontaktuan ipini nintzen. Gure esperientziak eta kezak berdinak zirela kontutan hartuz gero, noizbehinka biltzea erabaki genuen. Hasieran Karitasen egoitzetan biltzen ginen, 1979. urtean lehenengo bilera izanik. Gero eta seriokiago hartzen genuen asuntua, eta gure lanaren ardatza Irakaskuntza Espezialarekiko desadostasuna izan zen. Agintzari kolektiboa sendotzen eta finkatzen zihoanez, ekonomiari begira elkarte moduko bat bihurtu ginen.

A.— Zuk kolektibo eta elkarte hitzak aipatu dituzu, eta haien artean dagoen diferentzia dirua dela esan duzu baita ere. Diru kontua tartean ez balego, elkarte bihurtu zinatekete?

K.— Elkarte bat izateko organigrama bat egin behar izan genuen. Bertan agertzen diren karguak burokraziak

ematen dizkigun betebeharrak besterik ez dira, eta zoritxarrez ez dago le-galkeriari ekitekoa baino beste irten-biderik. Beraz, guk ez genukeen halako pausorik emango. 1980. urtean, El-karte izan ostean, kalean eta instituzio-tan Agintzari oso ezaguna bihurtzen ari da, batez ere —eta hau azpimarratu egin nahi dut— irakaskuntza profesio-nalizatua eramaten dugulako, eta ez erlijio-moralista kolegiotan (erreforma-toriotan) bezala.

Dirua heltzen zaigu; bi pisu geneukan eta pisu berriak zabaltzeko aukera izan genuen. Momentu honetan bost pisu eta borda batean gabilitza lanean.

A.— Non kokatua dago borda hori hain zuzen?

K.— Mungian bertan dago. Hama-hiru-hamasei urte duten gazteentzako da. Hor lan eta kultur ekintzetan aritzen dira. Beraien aukeraz egiten dute, eta norbaitek nahi izanez gero, joan daiteke. Pisuak Bilbo eta bere inguruan daude. Segun. Ingurugiroari garrantzi handia eman ohi diogu, hots, ahal izanez gero, umeek beraien auzotan geratu beharko dute eta horretarako herri bakoitzean pisu bat zabaltzea litzateke egokiena.

A.— Adaptatu hitza ez da atsegin izaten orohar. Zer da zuentzako eta nor dira adaptatugabeak?

K.— Beno, hori terminologia arazoa besterik ez da. Adaptatugabea, hainbat bizikizunen prozesuagatik, ezarritako arau batzuei egokitzeko gai ez den hura da. Maiz entzungo duzu halakok hura bortxatu duela eta besteak halako lapurreta egin duela, baina orain esan behar dudana kontutan hartzekoa da: gizarteak behar batzu inposatzen dizkigunean, guk hori lortzeko bide «legalak» hartzen ditugu, baina hainbat jendeak mediorik ez edukiarren, ez du beste erremediorik bide ilegalak hartzea baino.

A.— Gaiaren mamian sartu gara, eta argitzeko... esango didazu adaptatugabe baten ezaugarri nagusiak zein diren?

K.— Ezaugarriak izendatzea oso zaila da baina badaude hauen nortasunean kostante batzu, eta hauek lirateke gutxi gora behera: beren adin kronologikoa eta beren izakera eta argitasunarena ez doaz bat, oso heldugabeak dira. Arazo psikikoak, fisikoak, autokontzeptua, estuasuna...hauen ondorioz nortasunaren desestruturazioa dator: barneko alaketak beren maila partikularrekoak izaten dira, eta honen eraginez, bizitzaren aurrean hartzen dituzten aptitutuak ez dira Gizarteak onartuak. Gure Gizartean, bakoitzak paper bat betetzen dugun eta segun eta nola egiten dugun hori gratifikaturik gertatzen gara, eta baita sailkatuak ere...adaptatugabeak ez dute betetzen papaerik eta Gizarteak mehatxukoia dela pentsatzen dute. Gizarteak eskaintzen dizkien gauzak ezin dituzte lortu, kontsumoko Gizarte oso onarturik baitute. Kondenatuta daude, ez dute erabaki

bortxatzaile, lapur edo dena delakoa izatea. Ezin dute afektu harreman bat eduki, pila kostatzen zaie eta oso mesfidatiak dira. Hitz batean esanda, daukagun gizartearekin ez dute zerikusirik. Bada beste gauza bat salatzenko oraindik, Gizarteak eta jendeak, ez dituzte ume hauek normalak kontsideratzen bestekin alderatzen dituztenean.

A.— Gizarte gaiztoa dela kontutan hartuz, zer zentzu du Gizarte honetarako jendea prestatzeak?

K.— Beno, guk ez ditugu gazte apain, zintzo eta otzanak egin nahi, inola ere ez, hori paternalismo hutsa da, guk haien identitatearen eredu izan nahi dugu, eta horretan ahalegintzen gara. Normalki lehen ereduak gurasoak dira eta gehien bat hortik datorkigu arazoa. Neronek ere galdetzen diot batzutan neure buruari: adaptatu... zertarako? Baina komunitate guztietan arau batzu bete behar dira...

A.— Adaptatugabeak zergatik dira horrelakoak zirkunstantzien arabera ala sortzekoa da beren arazoa?

K.— Teoria batzu daude. Genetikaren aldetik badira arrisku faktoreak, baina horrek ez du esan nahi alkoholikoen semea alkoholikoa izango denik, baina bai aurretiko joera bat dagoela. Nik inguruak egiten duela deritzat.

A.— Nola heltzen zaizkizue umeak?

K.— Zuzenki izatea gustatuko litzaideke, baina horrela egitekotan ez genuke subentziarik jasoko, horrexegatik Tribunaletan hartzen ditugu, umeak epaileak bidaltzen dizkigu.

A.— Adaptatugabekoei buruz hitz egiteko «erreformatorioaz» hitz egin behar al da?

K.— Orain kolejio deitzen zaie. Prozesua hauxe da: Tribunalak klasifikatu egiten ditu umeak, hara heltzen dira eta kasu bakoitza ikertuz gero kolejioetara banatzen ditu. Hau bai gai eztabaidagarria! Kolejioak, aintzinako erreformatorioak, erlijiosoak ziren: apezek mutikoak hartzen zituzten, eta monjatxoek neskek han moldakuntza aurrera eramateko borondatea besterik ez zuten, hainbat kasutan tratatu txarrak gertatzen ziren, eta zentroren bati krematorioa besterik ez zitzaion falta, baina eskerrak montaje horrek berez porrot egin zuela. Honetaz oso kritikoa naiz, baina kristoren aurrera-kada izan dutela ere esan egin behar da, bai barneko estrukturetan, bai irakaslegoaren profesionaltasunean. De-

na dela, oraindik ere izugarritzko mifikazioa izaten dute.

A.— Pisuetak funtzionamendu nagusia zein da?

K.— Edozein pisutan bezala, zortzi bat lagunek famelia bat osatzen dugu eta hori izaten da gure terapia nagusia. Zazpi terdian jeikitzen gara, gero garbiketak, gosaria prestatu, umeak prest utzi eta gero eskolara. Edukadoreak erosketak eta garbiketak egiten ditu. Arratsaldean telebista ikusi, ikasi, afaldu eta lo egitera.

Hortik aparte astero biltzen gara gu asteko balantzea egiteko, horrela arazoren bat baldin badago, denok eza-gutzen dugu eta tratamendu berbera ematen diogu. Famelia bat gara.

A.— Agintzari-n eman diren emaitzei buruz hitz egin dezakezu?

K.— Ez! gure lana onuragarri ala kaltegarri izan den ezin esan, lau urtetako balantze bat ez baita fidagarria.

Jose Carlos Tamaio, Nepaletik Patagoniara hormetan gora

Makalu Menditik etorri berria dugun Jose Carlos Tamaio elkarrizketatu dugu oraingoan. Nepalek ariman uzten duen hondarra agerian irtetzen zaio bilbotar mendizale honi. Heldu eta hilabetera beste abentura batetan sartu zaigu halaere, Nepalen utzitako egun zoragarriak Patagonian aurkitu nahiean edo.

ARGIA.— Nola baloratzen duzu Makalura egindako azken saiakera hori?

Jose Carlos Tamaio.— Ni ez nintzen igo kanpo basera baino eta handik osasun arazoak zirela medio jeitsi behar izan nuen. Nire kidea, oster, tontorreraino heldu zen; eta merezi izan zuen arrakasta bai egin zituen ahaleginengatik, bai eraman duen mendi-

zale trajektoriagatik, beti gorenera heldzen zena izanik. Aspalditik eza gutzen genituen italiar batzurekin elkartu behar izan zuen eta ederto irten zitzaien, zorionez.

A.— Nolatan ez zinen zu ere igo?

J.C.— Hasiera hasieratik arazoak izan genituen Iberiarekin. Espedizio arin eta merketxoa izanik beti geratzen dira gauzak airean eta zoriaren es-

ku. Katmandura heldu ginen esku-poltsak eta 20 kilotako motxilekin, oinarrizkoena bertan generamalarik. Gainerako guztia, abioiaren erruz, as-tete beranduago heldu zitzaigun eta nik gelditu egin behar izan nuen haren zain. Heldu zenean porteadore pare bat hartu eta hurbilpen martxa egin genuen. Hau, oinez, 15 egunetan egiten da eta Himalayako bigarrena da luzeeran. Bidean ez dago hotelik, tabernarik, eta horrelakorik, beraz etxe partikularretan eta handik zegoena jan behar izan nuen (arroza, pikan-teak...). Mendian euria egiten zuen eten gabe eta euritakoaz gain treeking erroa arrunta neraman. Kanpo basera txarto heldu nintzen, nire ustez, ari-neketan igotzeagatik, arinegi, janariagatik, erosotasun minimo ezagatik (erropak aldatu ezinik ibili nintzen)... Oina zauriturik, handiturik, heldu nintzen basera, galtzerdiak urratuta.

5.350 metrotan utopikoa da medikatzea eta ni nengoen egoeran ezinezkoa zenez tontorrera saiakerarik egin gabe 800 bat metro jeistea erabaki nuen. Altura honetan antibiotikoak hartu nituen baina alferrik. Zauria osatzen ez zela ikusirik nire lagunari oztopo gehiagorik ez jartzea erabaki nuen eta Katmandura itzuli nintzen bakarrik.

Bera tontorrera heldu zen hirugarren saiakeran, nahiko arin eta desesperaturik... monzoiondoko hau arraz berezia izan delako. Oso gogorra, hotz eta haizetsua. Azken saiakera hartan kasik 11 ordu eman zuten eskalatzen. Jeistean guztiek oinetan konjelazio puntuak zeuzkatela konturatu ziren. Jadanik osaturik daude haragi ustela urratu eta apur bat zaindu ondoren.

A.— Eta zer kontatzen diguzu berehala Patagoniara egingo duzun espedizioaz?

J.C.T.— Aspaldiko projektoa nuen. Azken bi urte hauetako lagunekin egingo dut. Bost izango gara: Jose Luis Bedia, Alberto Posada, Jose Zuazua, Patxo Dávila eta bostok. Oraingo mendi hauek bajuagoak izan arren

Nire oinetara begira!

Koldo IZAGIRRE

zailagoak dira. Hego Amerikako Patagonian dauden Fitz Roy (3.441 m.) eta Cerro Torre (3.128) igotzeko asmoa daukagu, «Cabo de Hornos» delakotik 200 bat kilometrotara ipar aldetik. Arras txikiak izanda ere oso haizetsuak dira eta klimatologiak arazo handiak sortzen ditu. Mendizale asko joan da eta oso gutxik lortzen du tontorra faktore hau dela medio, nahiz eta, eguraldi onaz, bi edo hiru egunetan erreza izan gaílurra lortzea. Eskalada bera ere ez da bat ere erreza. Arrokan zehar egin behar da eta beraz tresna asko beharko dugu eta bitarteko teknikoak funtsezkoak izango dira. Zati elurtuak eta arroka hutsezkoak dituzte. Beraz arazo teknikoak eta lurraldearen latitudea dira oztopo nagusiak.

A.— Zein bide egiteko asmoa daukazue?

J.C.T.— «Fitz Roy» mendian «Supercanaleta» deritzona, bost aldiz egina, eta «Cerro Torre» delakoan «Via Maestri», gaur egun lau bat aldiz egina. Azken mendi honetara zazpi aldiz baino ez dela igo aipatzekoa da, lehenengoz 1958an.

A.— Eta nola konpontzen zarete espedizioa finantzatzeko?

J.C.T.— Guk Bizkaia, Euskadi eta Espainiako Federazioaren subentzioetara jotzen dugu, eta honen bidez gastuen zati bat betetzen dugu. Makaluren kasuan guk geuk ipini genuen dirutza osoa, azken mementuko proiektua izan zelako. Guk bagenekien, edo espero genuen, behinik behin, igotzea lortuz gero subentzioren bat jasoko genukeela eta horren arabera kreditu bat eskatu genuen.

Oraingoan ere eskatu egin dugu, gertatzen dena da urtarrilean irtengo garenez bueltan kobratuko dugula. Bakoitzeko 230.000 bat pezeta ipini beharko dugu eta oraingoz gure poltsikotik ordainduko dugu dena. Gero ikusiko da %ko 30, 40, 50 ala zenbatekoa betetzen dugu.

A.— Eta espedizio hau noizko?

J.C.T.— Alberto eta Jose Luis Bedia dagoeneko irten dira Buenos Airesera, hilabete bat Akonkaguan emateko, hegoaldeko bide arrunta egin nahian. Besteok urtarrilaren 20an edo 23an joango gara Patagoniarantz haiekin elkartzeko. Itzulia martxoaren azken egunetan egingo dugulakoan gaude gauzak behar bezala irtetzen bazaizkigu.

A. IZARZELAIA

EMAKUMEA hasi da, noizbait behar eta, hizkuntza erabiltzen eta eguneroko hitzetan zor zaion begirunea gorderazten apurka. Baina hizkuntzaren Bastilla gizonetzoon agindupean dago oraino, eta feministarik kuraiatsuenak baretu ere egin dira gure lehen eskaintza taktikoekin: *la abogada, la primera ministra*. Sexoaren zehazte hau euskarari sartu zaigu oraindik orain. Noiznahi irakurten dugu aktorea, bertsolarisa, euskarak, oker ez bagaude, jenerorik bereizten ez duen arren. Aurreneko irakurri batean, iduri luke emakumearen errespetu berri bat dakarrela -sa atzikiak, emakumearen presentziaren adierazpen jator eta desiragarria.

Baina jenerorik ez duten izenetan jeneroa markatzen hasten bagara, ez al zaigu gertatuko, luzera, -sa ez duen izena, maskulinitzat hartuko dugula besterik gabe? Neska baten argazkia mikro aurrean. Eta oina: «Bertsolarisa gaztea kanporaketa saioan». Prentsako argazkiak txarrak dira, baina gure bertsolariak gizonegiak dira emakumezko batez tronpatzeko. Eta Nekane, adibidez, zergatik izan behar du pelotarisa? Nekane pelotaria esaten badut, emakumezkoa gizonetzooaren pareko egiten dut, Retegik eta Galartzak ez bailukete ametituko pelotarisa esatea. Eta beharbada, iraindu egingen genituzke emakumezko bati pelotarisa, hola, garbi, esanik... Hortxe Bastilla!

BADAKIGU zaila dela hiztegi on bat egitea, hiztegi zehatz bat. Oraingoz daukagun sinonimo eta antonimo hiztegi bakarrean, *zahr*-en antonimoa *gazte* da (ez da *herri* aipatzen), eta *gazte*-ren sinonimoa berriz *mutil*, *morroi*. Alegia, neska batek ezin duela inoiz *gazte* izan. *neska* hitza bera ez da ageri, baina bai konnotazio sexualak dituzten deribatuak: *neskaso* (dontzeila) eta *neskazahar*...

Jakin badakigu ideologia matxista darion sailkapen horrek gaztelanien sexuakerian duela oinarria, eta *gazte* ikusi eta *el joven* itzultzen dugula, abizen bat irakurritakoan beti gizonetzkoa behar duela pentsatzen dugun bezalaxe.

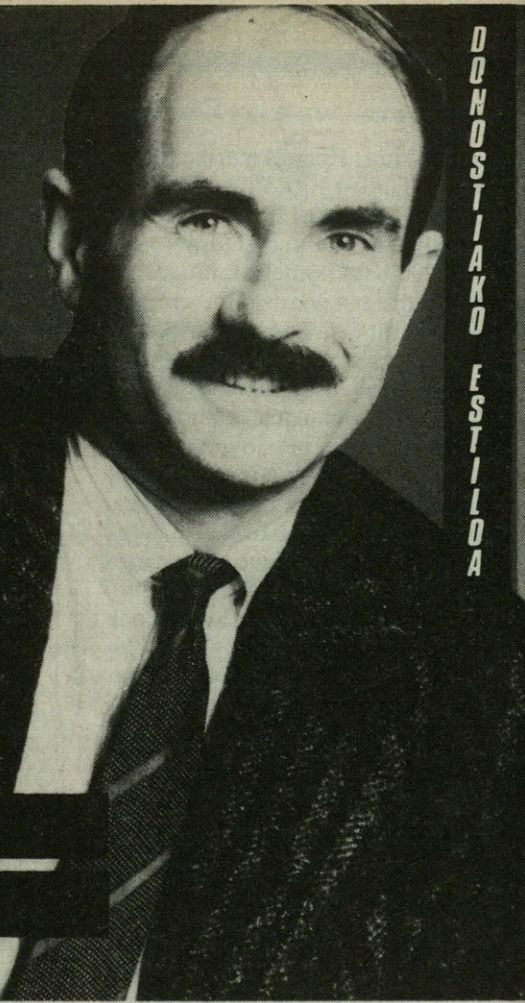
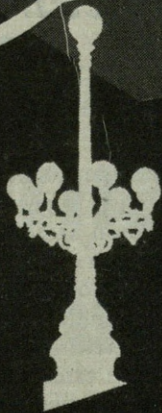
FEMINISTEK badute noski euskalarien matxokeria salatzen hasi baino lehenagoko lanik. Euskarak, azken finean, zenbait egin diezaioke ba kalte... Baina deitoragarria da, eta barkaezina, sandinismoa ongi, baina Daniel Ortigaren haur samalda eta emakumearen kondizio zapaldua Nikaraguan aipatzen didan feministaren odolak irakin ez egitea «*Una ninfomana contagia el SIDA a medio kibutz*» albistea irakurritakoan.

Letra nagusitan azaldu da. Ezkerrean. Ez euskaraz. Gaztelaniaz. Eta inork ere txintik ez.

Lepoak salbo ditugu. Bastilla hau ez dute berehala hartuko.

SASTRE
AUZMENDI

DONOSTIAKO ESTILOA

**MODARI HOR KONPON
ALA AUZMENDIRI TXANPON**

V E R G A R A, 1 - D O N O S T I A

**kirolzaleen
zerbitzutan**

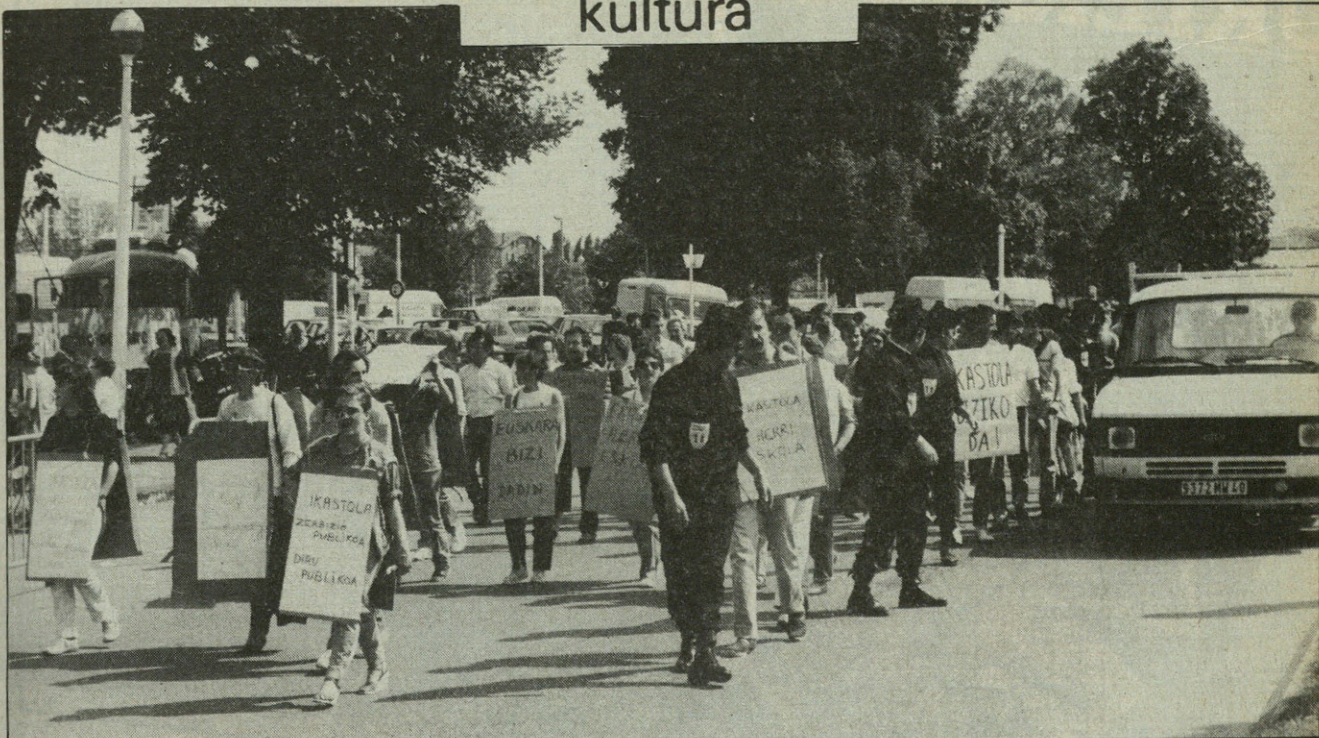

miner

donostia

271050 eta 270447

Urtarrilaren lehenean, Seaskako hogeitaz irakasle frantziar irakaskuntza publikoan integratzekoak ziren. Baina Ministraritza eta Seaskaren arteko euskal irakaskuntza publikorako akordioak porrot egiteko bidea hartu berri du. Abenduaren 29an, Frantziako Kontseilu Kostituzionalak atzera bota bait du integrazioa hitz hartzen zuen 1986. urterako Aurrekontu Legea, UDF partidu "zentralistak" ipinitako errekurtsoren kausaz. Bestalde, ordurako, SNI "ezkertiar" sindikatu indartsuak integrazio akordioarekiko bere ezadostasuna aditzera eman zuen, independentistatzat jotzen zuelako. Euskal irakaskuntzari irtenbiderik emateko botere publiko frantsesen borondatea kolokan baino ezerezean geratuko da berriro ere.

berriak

Sabin

Ezagutza eman dira Euskal Kultur Kontseiluko instituzio partehartzaileak.— Luis Mari Bandresek esan bezala, Euskal Herriko Unibertsitatea, Euskaltzaindia, Eusko Ikaskuntza eta Real Sociedad Bascongada de Amigos del País instituzioak izango ditugu Kultur Departamenduaren aholkurako kontseilua osatuko dutenak. Kontseilu honek erabaki zuzenik hartzeko ahalmenik ez duela adierazi du Euskal Gobernuak kultur departamenduko arduradunak, eta bere funtzioa aholkurako baino ez dela zabalduko, baldin eta politika berezi batzutan bere eritzia ezinbestean baliagarria suertatuko ez bada behintzat. Halere, badirudi kontseilua ez dela erabat hertsia izatekotan eratu, gerora aldaketak nahiz bestelako instituzioei ere lekua uzteko aukerarik egongo bait da.

Hasi dira Kattalin Erausoren biografiaren filma errodatzen.— Dena ari da iristen gure herrira. Txikitan, Kattalin Erauso liburua irakurtzeko agindu ziguten ikastolan, aurki, zinean ikusiko ditugu emakume kementsu honen bizikizun eta triskantzak. Filma Javier Agirre donostiarraren eskutik datorkigu eta Kattalinen papera Esperantza Roy-ek beteko du. Oso pozik dirudite «La monja alférez» pelikularen gionista eta zuzendari denak eta Esperantzak, halako nortasuna erakutsi eta hainbeste sarraski egin zuen emakumearen bizitza filmatzeagatik. Hilabete honetako hamabian bukatuko omen dira Donostiako errodatzeak, ondoren Granada, Almería eta Malagara abiatzeko. Lanean ari direnek aditzera eman digute, Kattalin Erausoren bizikizunek film batekin duten antza lagungarri izango zaiela, biografiarako zertzelada txikiak duten garrantzia ezin ahaztuzkoa dela gaineratuz.

Aita Donostia jaio zela 100 urte ostiral honetan.— Joxe Gontzalo Zulaika «Aita Donostia» omenduko du Euskaltzaindiak datorren azaroan, Aita Oieregi eta Aita Damaso Intza kaputxinoekin batera, Iruñeako batzarrean. Hiru kaputxinoen jaiotzaren urtehurrena betetzen da aurten, eta haren oroitzapenean datorren ostiral eta igandean ospakizunik izango da. Aita Donostiak, kultur gizon eta musikari handiekin harreman ugari izandakoa, bai Madril bai Paris eta Argentinan, sortu zituen musika obra eta bildutako herri kanteekin ondare bitxia laga dio euskal kulturari 1956ko abuztuaren 30ean hil aurretik. Aita Donostia musikan izan bazen ere joria, beste bi nafarrok, aldiz, euskara izan dute aztergai aipagarri.

Bultzaka, dioska eta amenazuka Elizondoko batzarrean.— Ohituta gauzkatu honez gero Elizondotik heldu diren albisteek. Urtero bezala batzarrea zen Elizondon aurtengo Errege egunean. Batzarrea egiteko behar zen lekua zela ta, teman hasi ziren bertako korporazioko Juan Migel Munarriz eta Julio Iturralde alkate jauna. Hitzak gero eta ozentzenago eta Navarra Hoy egunkariko Pablo Eraso erreportariak argazkia atera nahi izan zion Julio Iturralde alkate jaunari. Honek bultzaka eraso zion flasha birrintzeraino. Erreportariak segi bereari eta mahai gainera igo zen beste fotoa ateratzeko. Pili Munarriz, alkate jaunaren talde politikoko berekoak, heldu atzetik jurnalistari eta lurrera bota zuen, izugarritzko kaskarrekoa hartuta. Handik gorakoak Jainkoak bestek ez daki. Ea hurrengoan ere halako kultur ekintza nahaspilatsuak ailegatzuten diren gure txoko hontara.

URTEKARIA

Gure kulturaren ikuspegi egoki bat
edukitzeko
eskueran behar duzun liburua.
Bere 320 orrialdeetan aurkituko dituzu:

- 12 hilabeteotako pertsonaiak.
- Luis Mari Bandresekina eta Joxe Azurmendiarekin elkarriketa luzeak.
- urtebetez euskal kulturak bizi izan dituen gertakizunen kronologia.
- sail bakoitzarentzako balantze bana.
- kultur munduan urteak eman dituen polemikarik mamitsuenak.
- euskarari buruzko legeen bilduma eta azterketa sakona.
- euskal kulturaren agenda.

Euskal Kulturaren URTEKARIA 85

HARPIDEDUNENTZAT MERKEAGO

Jadanik kalean 1.000 pezetatan salgai dagoen URTEKARIA 85 hau, merkeago eskaintzen die ARGIAk bere harpidedunei. 800 pezetatan hartu ahal izango duzu etxean, harpideduna bazara, «contra reembolso» modura ordainduz.

Urtekaria etxean jaso nahi baduzu, bete eta bidaliezaguzu ondoko txartela.

IZEN-DEITURAK _____

HELBIDEA _____

HERRIA _____

HERRIALDEA _____

Harpidedun zenbakia _____

Erramun Landaren irudiak direla eta

Santurtziko Antzerki Lehiaketak sortarazitako komediak

Egin egin zituen zorioneko marrazkiak Erramun lagunak baina hara non, "kulturaz" arduratzen den zinegotziak ez zien egoki eritzi hiruri eta batetik Koldo Tapiari espedienteak zabaltzea eta, bestetik, liburuak ez banatzea erabi zuten, hasiera batetan, Udal Batzordean gehiengo duten PNV eta PSOE-ko zinegotziek. Gero orrialde madarikatuok moztea erabaki zuten. Erramunek bere egile eskubideen aldeko auzia irekitzea erabaki zuen, arazoa auzitegira eramanez. Prentsan arazoak izan duen tratamenduaz mintzatu gara berarekin ARGIAko irakurleontzat.

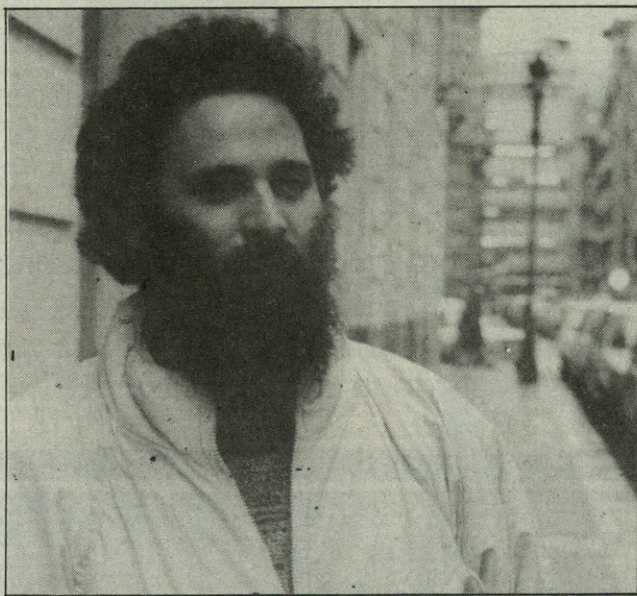
ARGIA.— Kanpaina honetan koordinazioa dagoela uste duzu?

Erramun Landa.— Ez, koordinaziorik ez dago. Gertaera izan da eta medio guztiak adi egon dira. Niretzat hori ja gehiegi da, gainditu egiten nau. Ez dut sinesten orain ere neu naitzenik irraiti, prentsa, telebistan eta aipatzen duten hori. Mass medien atzean beti ikusi izan dut kartoizko mundu bat, pelikula on batetako eskenatokiak, ze zoritxarrez ondo sartzen digute. Egunkarietan nire hitzak agertzen direnean ez ditut neutretzat ikusten, ez? Ez dut ez montaia horretaz ez beste montaia gehienetaz sinesten.

A.— Zure ustez ze interes egon da asunto hau ateratzeko momentu honetan?

E.L.— Arazo hau hasieran plazaratu duena jende jatorra izan da nire ustez. Adierazpen askatasunaren aldeko planteamendu bat egin nahi izan dute, ilustrazio eta eskubide batzuren defentsa eginez.

A.— Zuk, lehenago esan duzun legez, testuen interpretapean egin eta badirudi debekaga-

Santurtziko kontzejuak urtero antolatu ohi duen antzerki lehiaketak istiluak sortarazi ditu aurtengoan. Udala bera arduratu delarik saritutako lanak argitaratzen, Koldo Tapiak, itzultzaile lanetan dabilen langileak, iazkoan Erramun Landa marrazkilariari agindu zion agertu behar ziren liburuatarako irudiak egin zitzaizkion.

riak direna. Testuekin zer, ez dira debekagarriak ala ez dituzte irakurri?

E.L.— Debekatzaileek ez daki euskaraz. Nik hamar marrazki egin ditut, gehi azala, eta problematikoak hiru izan dira, bat euskal testu baten gainean eginadakoak eta besteak erdal testuetakoak. Mugatu egin dira marrazkiek esaten dutenera, ez dute irakurri. Bertoko alkateak ez daki euskaraz eta nire marrazkiak horribreak direla esan

du, ez dutela zer ikusirik barrukoarekin. Nik neuk oso lotuta ikusten ditut. Liburuko marrazki guztiek daukate lotura testuarekiko, hurrengo pausu hori eman dut eta.

A.— Testu egileen eritzirik ezagutzen duzu?

E.L.— Ez dut heurrekin zuenki hitz egin baina neurekin adostasuna da eritzia. Egunkarian irakurri dudana esango dizut. Erdal testu baten egileak

bere lanak interpretabide ezberdinak dituela eta nik eman diodana oso baliagarria dela esan ei du. Eta bestearena, ba, alde batetik irakurri egin dut prentsan bere eritzia eta gero entzunda daukat irratian ere. Nik uste dut irratian manipulatu egin zutela, baita R.N.E. delakoan bai neuk esan nuena eta bai berak esan zuena. Nahas-keta egin eta heurrei interesatzen zitzaiena atera zuten. Nik dakidalarik idazlea ados dago marrazkiarekin.

A.— Erramun, eta zer egin halako manipulazioen aurrean?

E.L.— Nik badakit kazetari batek arazoak izan dituela beraren lanean, eritzi artikuloa idatzi nahi izan eta debekatu egin diote eta. Zein jarrera hartuko nukeen nik, erantzun ala ez erantzun kazetariei...? Ez dakit. Aukerak dira. Honek gainditu egin nau. Begira beste puntotxo bat. Zergatik gertatu den hau Santurtzin eta ez beste edonon. Ba, hor pertsona bat dagoelako PNV eta PSOEren arteko harremanak eta hitzarmenak agirian jarri dituenak, besterik ez. Bilbon kultura arloan egiten direnak ez dira makalagoak, nominan sartuta dituzte suspertzaile kulturalak eta heuren interes bakarra nazioarteko ekitaldi ikusgarriak antolatzea da. Horrelako jendea nahi du PNVk bere inguruan. Koldo Tapiak Santurtziko udal-letxean sartuta dagoen bunterarekin egin du topo eta horregatik sortu da arazoa.

Egunotako prentsan zera irakurtzen dugu, Udal Arduradunek liburua moztu barik banatzea erabaki dutela baina Koldo Tapiari irekitako espedienteak bere bidean doala aurrera. Nik, egia esan gero eta gauza gutxiago "ulertzen" dut.

Izaro UHARTE

Beren iraupen luzeko bigarren diskoa kalean dago

Zarama: gaua askatasunez apurtzen

Zarama.— Hala bota lehen galdera, zer da rock radikal baskoa?

A.— Ez, ez, ez. Kia! Hori ez da lehen galdera, gero ere egongo da astia topikoetarako. Zuen lehen diskoan kanta bi ziren ezagunenak: «Zaramaren erdian» eta «Gasteizko gaua». Orain bigarren diskoan berriz «Gaua apurtu arte» agertzen zaigu. Zer nolako sinbolismoa dauka zuretzat edo Zaramarentzat gauak horrenbesteko garrantzia emateko?

A.— Nik nabaritu dut gure kantetan behin baino gehiago agertu dela, baina ez dakit ze sinbolismo edukiko duen, honelako gauzak kanpotik ikusi behar dira. Dena den gauza bat esango dizut, gaua eguna baino gehiago gustatzen zait. Ikuspuntu pertsonal batetatik ikusita egunez lan egiten dugu, eta gauaz dibertu egiten gara.

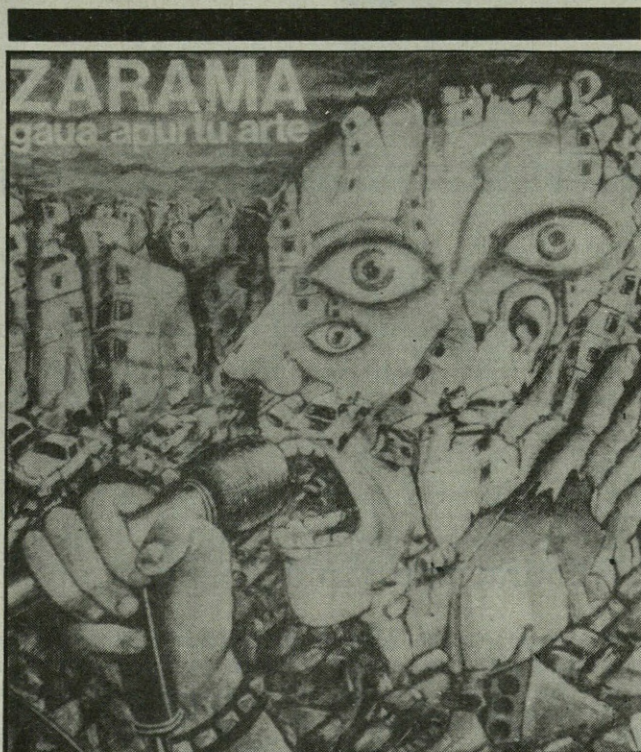
A.— Zaramaren ekitaldietan gauza bitxia gertatzen da, jendeak oso ondo pasatzea taldea entzuten eta era berean entzundako hitzak aski gogorrak izatea...

Z.— Zuk esaten baduzu... Moeta guztietako eritziak entzun ditut horretaz. Bigarren L.P.a lehenengoa baino libertuagoa da nire ustez, hobe grabatua dago eta konponketak ere oso arinak dira.

A.— Zuen lehen plastikoa nolabait garaje soinuak zeukan diska bat zen, oso gaizki grabatua, oraingoan berriz askoz soinu garbiagoa ateratzen da...

Z.— Lehen diskoarekin produkzio bat egiten saiatu ginen, produktore batekin lan egiten, eta ez bakarrik ondo grabatzeko, nortasuna bilatzeko ere. Dena den ez genuen lortu ze aukeraturako produktorea —Anjel Altolagirre— ez zen

Orain dela gutti ager berria da merkatuan Zarama taldearen bigarren diskoa, «Gaua apurtu arte» izenekoa. Santurtzikoko gazte hauen plastikoa 13 (edo 11 Robertoren ustez) kanta ageri dira, rock and roll urbanoa, eguneroko pasartetaz josia. Roberto Moso abeslaria eta kanten egilea dugu ke eta garagardoen artean solaskide.

aproposena, eta egin ziguna kriston txapuza izan zen. L.P. hau zuzenean egiten dugunetik hurbilago dago, baina lehenengoa egiteko diru gehiago sartu genuen.

A.— Disko hau Discos Suicidas-ekin grabatu duzue, lehe-

ngoa bezala. Zergaitik grabatzen duzue halako disketxe txiki batetan eta ez handiago batekin? Ez duzu uste hori mugatze bat dela neurri batetan?

Z.— Disko hau grabatzeko hitz egiten egon ginen bai Elkarrekin eta bai Soinuarekin, bai-

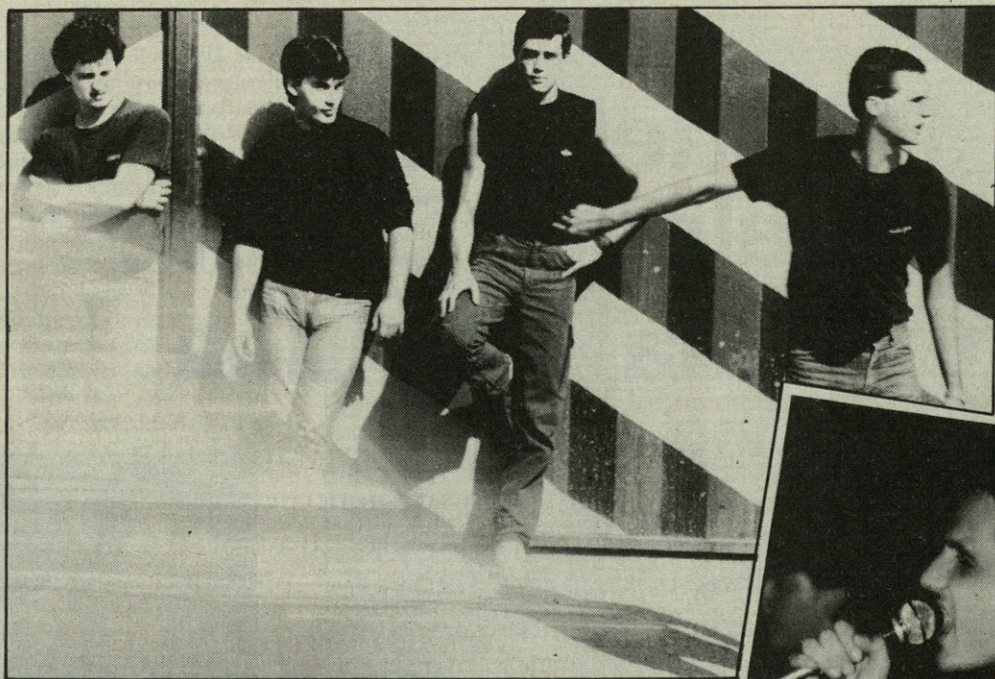
na bi problema daude: bata urrun daudela, eta gauza guztiak egiteko bai azala bai bidaiak bai dena hobe da Algotan dagoen disketxea. Beste aldetik ezin dugu ahaztu kaka bat ginenean Discos Suicidas-ek grabatu zuela «Nahiko» kanta, eta gudan konfidantza jarri zuela.

A.— Non egin duzue grabaketa?

Z.— Bordelen egin genuen. Beratko estudioak nahi du Euskadiko taldeengana hurbiltzea, eta horregaitik ez da hain garestia. Bertako jendea oso roke ro eta jatorra da, eta ederto konpondu dugu elkarrekin. Soinu aldetik musika bizia gustatzen zaie, eta hori nabaritzen da. Diska hau aste batetan grabatu dugu, eta hori recorda da. Jotakiek, esate baterako, estudio berean grabatu zuen eta hiru aste egon ziren musikoak bertan. Ez dut gonbaratu nahi, baina adibide bat emateko izan da.

A.— Zuen diskoetan gai batzu nahiko errepikatzen dira: Ezker aldekoa, Bilboko agobioa, errepresioa, sexoa, indibiduoaren askatasuna...

Z.— Begira, guk ez dugu panfletarioak izan nahi, nahiz eta batzutan hori garen. Nik egiten ditut hitzak, eta sentitzen dudana jartzen dut, eta kitto! Guk ez dugu begiratzen egiten ditugun hitzak kontsumigarriak diren ala ez. Disko hone-tako letra guztiak nireak dira bi kenduta. Oianone Jon Miranderen poema bat da, eta Txunta Txunta Santurtzikoko beste mutil batena. Gure kantuak gehiago dira entzunak Bilbo inguruan beste leku batzutan baino, eta hori identifikazio psikologikoa dagoelako da, edo izan daiteke. Gipuzkoan badaude punk mu-

gida batzu, baina entzuna dut urrezko hondartzak asko gustatzen zaizkiela. Hala ere Donostia usteltzen doa, ez da orain urte batzu izan zena. Donostian agertu da Speed bezalako talde bat, eta hori oso gauza berria da.

A.— Disko honetan baduzue kanta bat, Euzkadi fikzzioa, niri barregura galanta ematen didana...

Z.— Jatorleriaren kontrako kanta bat da. Ni potroetaraino nago jatorretaz zentzu honetan. Uste dut jatorra naizela, baina ez noa jatorrez jantzita bizitzatik. Jende askok ez daki euskara baina gero militatzen duen jentea da, eta moeta guztietako txorrakeriak soportatu behar dituzu. Santurtzin hori asko gertatzen da, eta horregaitik egin nuen. Jende hori zaldiaren kontra, gayen kontra eta euskararen alde ageri dira, baina ez dakite euskara, eta bere bizitzan sekula ez dute ikusi ez gay bat ez jonki bat ez ezer. Ez dute bizi Euskadiko benetako problematika, kalean dagoena.

A.— Zuek txistu, tanbolina, kaiku eta txapelaren tradizioarekin apurtzekotan zabiltzate ala?

Z.— Ez zait inportatzen hori apurtzea ala ez, kontestuak desberdintzen ditu gauzak. Kaiku bat dantza talde batetan ba ondo, baina kaikua euskaldunen sinboloa bezala... txo-

rrakeria besterik ez da. Neuk ere orain urte batzu kaikua eraman nuen... Esan behar dizut potroetaraino nagoela halako sinboloetaz eta gabonetaz ere.

A.— Zenbat batzokitatik deitu zaituztete kantaldiak egiteko?

Z.— Oraindik batetik ere ez. Ez dut uste sekula izango garenik batzokizaleen faboritoak.

A.— Lehen hitz egiten genuen kaleaz. Kalea esatea gauza asko esatea eta ezer ez esatea da. Zer da kalea zuretzat?

Z.— Kalea da telebista aurrean ez dagoen bizitza. Telebista kontrol sistema da, eta jende askok ez du holakorik igertzen, mundua telebistatik ikustea mundua ez ikustea da. Telebista beharrezkoa da, tresna bat besterik ez da, baina egunero ordu bat baino gehiago gehiegi da. McLuhan-ek zioen bezala, medioa da mezua. Telebista aurrean jartzea pasiboa izatea da, eta kalean ez egotea da.

A.— Hasieran txantxetan ibili zara rock radical baskoa zela eta... Zer da hori?

Z.— Soinuak asmatu zuen sigitua da. Euskal Herrian talde askok gizarteaz eta poliziaen kontra kantatzen dute, eta modu batzutan hori modu antisozial batetan adierazten dute, baina beste gauza bat da benetako erradikalatasuna bilatzea. Radikala izatea ez da gehiegi

izatea. Italiara bazoaz ikusiko duzu zer nolakoa den Partito Radikalea, eta gainera eskuineko radikalak ere izan gaitzke. Ezkertiarak ala eskuinekoak gara, eta horretan bai, izan gaitzke ezkerreko radikalak ala eskuineko radikalak.

Rock Radical Vasco etiketarekin Soñuak nahi zuena Estatura irtetea zen eta neurri batean tortu egin du. Gaur egun Barricada eta La Polla izen inportanteak dira Estatu mailan, eta pizkanaka pizkanaka Kortatu ere.

A.— Zure ustez maila horretan euskara oztopo handi bat gerta liteke Euskaditik irteteko?

Z.— Oztopo huts eta nabarmena da. Hertzainak talde oso ona izan arren ez da sekula irtengo Estatura, haiek saiatu diren arren. Guk sekula ez dugu jo ez Madriten ez Bartzelonan. Gabinete Caligari datorrenean

Bilbora kobratzen du, eta gu ordea izan behar gara talde erradikalak eta kriston petxada hartu behar dohainik jotzeko? Ba pasatzen, joder! Guk hemen sarritan jo dugu por la cara, baina haiekin enroiatzeko? Ez dut ezer Madriten kontra, gu hara ere joango ginatke, baina kontratua tarteko.

A.— Zergaitik kantatzen du Zaramak euskaraz, halako oztopoak ikusita eta euskara hain gutti egiten den Bilbo honetan?

Z.— Euskararen aldekoak garetako. Ezin dugu esan hemen ez dela erderarik egiten (hori salatzen dugu Euzkadi fikzzioan), baina gaur egun euskarari eutsi egin behar diogu egunen batetan denok elebidunak izateko, edo posible baliuz elehiruduna edo laudunak. Ni erdielehiruduna naiz ingelesa pizka bat bait dakit.

Iñaki GOITIOLTZA

Manuel Maria poeta galegoa Bilbon: Oroimina da bidea

Idazle ahaldun eta oparoa da Manuel Maria: hogeita hamar poesi liburu, zenbait narrazio, antzerki eta saiakera, Literaturaren arlo denak urratu ditu, eta sona haundia lortu dute honen lan batzuk; «Barriga Verde» antzerkiaren liburuak 3 edizio izan ditu, 15.000 ale saldu dira, eta agortuta dago orain.

Arestirekiko erlazioa

Behin Aresti ezagutu zuenarik, euskaldunen eta galegoen arteko ezinikusiaz bere kezka agertu zion, eta hori gainditzen saiatuko zirela egin zuten promesa lagun biek; hiru soneto idatzi zituen Arestik horren grianaz, eta «cantiga» estiloko bertso batzu Manuel Mariak, eta Barakaldon Santiago egunean (Galiziaren Aberri Egunean) argitaratu zituzten. Azken abendu honetan, berriz, Arestiri omenaldia egin zion Barakaldoko «Rosalia de Castro» elkarteak, eta horrexek ekarri zuen berriro Manuel Maria Euskal Herrira.

Galiziar poesiaren bilakaera

Poesiaz mintzatzea maite du, eta galiziar poesiaren bilakaera horrela ikusten du berak:

«Rosalia de Castro aurkitzen da galiziar poesia modernoaren iturburuan. Berarengan aurki daitezke mende honetako poesia lerratzen duten hiru ildo nagusiak: poesia abertzalea, poesia hiritarra deituko nukeena, eta poesia paisajistikoa.

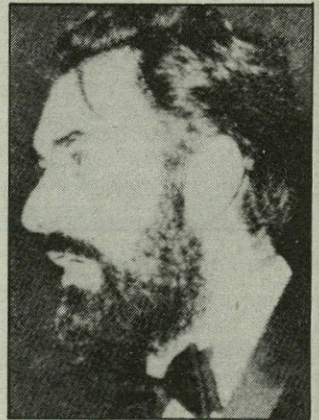
Larruzko jaka marroi luzea soinean, morrala sorbaldan, eta tren-orduen nekea aurpegian nabari zaiola, aurkitu duzu Bilboko Plaza Zirkularrean Manuel Maria. Berarekin bazkaltzera zoaz, eta «La Granja»ko mahaian jezarrita, bidaia bukagabeen kondakera da solasa, ardo zuria botilatik husten den bitartean: Galizia, literatura, bidaiak, kronika luze batean elkarlotzen dira. Euskal Herria ere, eta Gabriel Aresti, garai bateko adiskidea.

»Lehena, poesia abertzalea, Galiziaren defentsa bizi-bizia egiten duena, sarritan Espainiari edo Gaztelari kontrajarrria, Rosaliarengan aurkitzen dugu, gero-Pondal poetarengan; bide horretan lerratzen dira gero Cabanillas bat, eta oraintsu Dario Xuan Cabana.

»Poesia hiritarra deituan, Celso Emilio Ferreiro dugu adierazgarriena.

»Hirugarren lerro nagusia poesia paisajistikoa da; ikaragarritzko indarra du pai-

»Oraintsuago, «Poemas pra construir unha patria», 1977koan, hizkuntzaren apurketa burutzen ahalegindu nintzen. «Os poemas labarada estrecida», 1980.ekoan, eta ondorengo liburuetan, nostalgia eta oroiminera itzultzen den poesia lantzen dut.

saiak galiziar poesian; pertsona eta lurra bat egiten dira; sarritan sujerentzia ilunen bidez azaltzen da lurmina. Rosaliak hasi eta Pondal, Noriega, Novaneira bezalako poetek jarraitzen dute bide hau. Azken honen liburu bat, «Os Eidos», 1955ekoa, oso adierazgarria da zentzu honetan.

A.— Zuk zeuk ere ibilbide luzea egin duzu poesian, eta estilo desberdinak landu. Nola azalduko zenuke zure orainarteko lan poetikoa?

M.M.— Nire lehen poesi liburuak «Escola da Tebra» (Ilunpeko Eskola) deituaren barruan kokatu izan dira, poesia existentziaistaren ildoan. Geroago, 1957an, «Documentos persoais» liburuaren errealismoaren barruan kokatu izan dute kritikoei, ni sailkapen horrekin konforme ez nagoen arren; hizkuntza burokratikoaren parodia egiten nuen liburu honetan, hizkuntza hori gure egitura propioen gainetik, eta gu horren mende aurkitzen gara adierazi nahian.

A.— Esan ohi da lirismoaren berreskuratze hori dela azken poesia galegoaren ezaugarria. Nola ikusten duzu Galiziako poesia berria, ze talde ari da sortzen une honetan?

M.M.— Luzaro hitzegin beharko genuke galiziar poesia-
ren eboluzioaz, baina azken urteotakoa laburtzeko, esango nuke, 1975.ean Vigon sortutako «Rompente» taldeak egin duela saio interesgarria: surrealismoa, idazkera automatikoa, eta 20. hamarkadako abangoardiak berreskuratu nahian hasi ziren, batez ere Vigoko luppen-giroa poesia-
raman nahirik. Talde horretako batzuk rocka ere erabili dute asmo horren barruan...

»Urte beretik aurrera, poesi lehiaketa inportanteak ematen dira Galizian, eta sari horien inguruan eman dira ezagutzera zenbait poeta gazte. Belaunaldi berria bide dator poesia-
ramen berreskuratzea ezaugarritzat duena. Agian poesia paisajistikoa deitu dugunaren jarraipena ere ematen da.

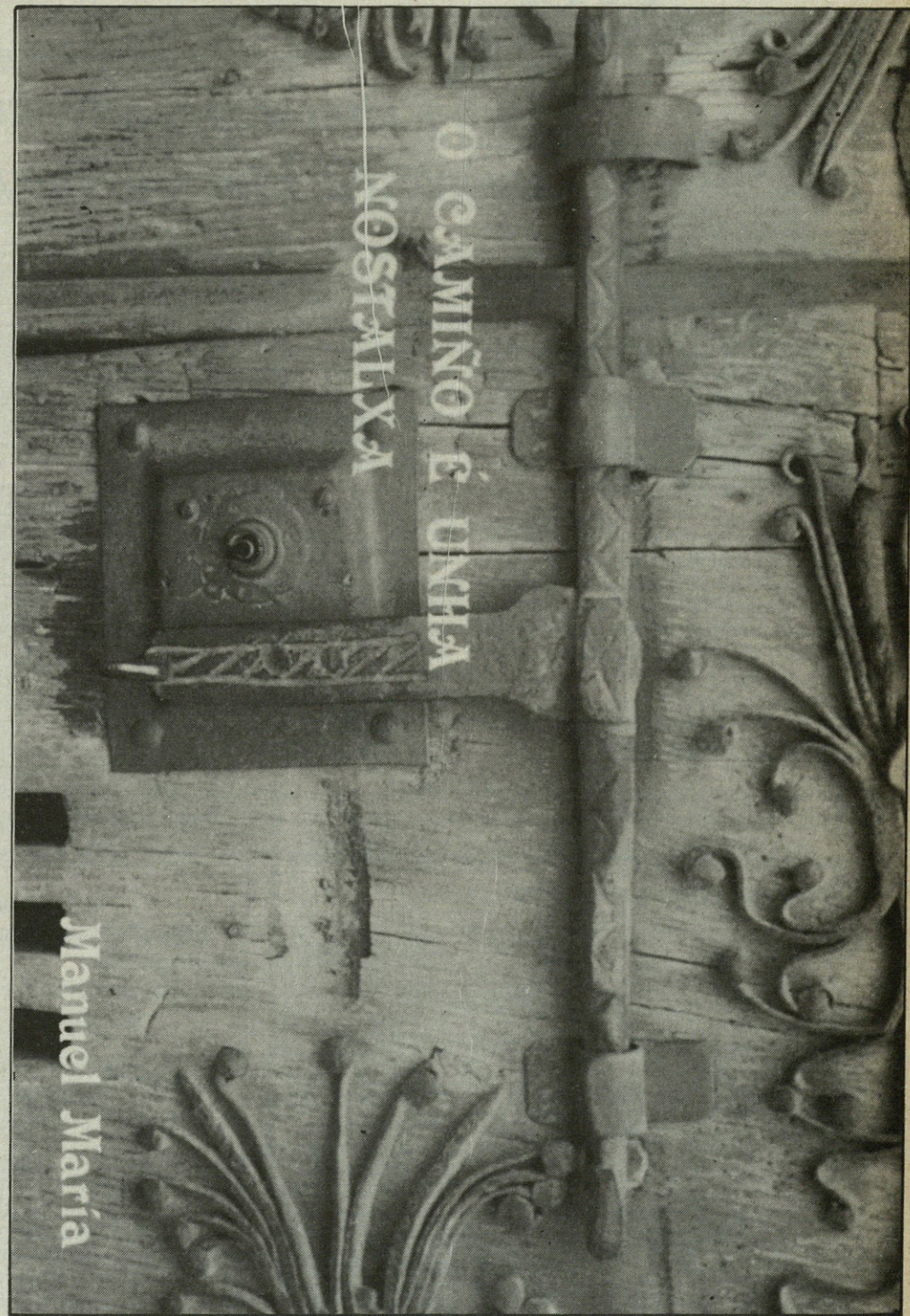
»Nire ustez, talderik inportanteena, La Coruña-
koa litza-teke: Seoane, Xulio Bexar, Fernan Belo, Pilar Pallares, Cesa-reo Sanchez, Manolo Rivas... dira izen batzuk; talde homogeneoa, liburu kolektiboak ere argitaratzen dituen, adibidez, «De amor e desamor» obra...».

»Vigon beste talde bat dago (Victor Baquero, Vilanova...), baina sakabanatuago aurkitzen dira».

A.— Bada beste arazo bat, Literaturarekin zerikusi haundia duena, galiziera idatzia-
ren arau desberdina. Ze arazo duzue gaur horretan?

M.M.— Hiru arau desberdin daukagu galizieraz idazteko: Akademia Galegoarena, ASPG Elkartarena, eta AGAL taldearena, «berrintegrazionismoa» edo «lusismoa» deitu izan dena.

»Lehen da Xuntak babesten duena, eta beraz ofiziala, baina jakin behar duzue Akademia Galegoa ez dela Hizkuntz Akademia, Kultur erakundea baizik, eta bertan ez dago idazle galego inportanterik. Bigarrena, aldiz, galizierazko irakasleek bultzatua da, eta zenbait idazlek berea egiten duena. Eta hirugarrena, AGAL taldekoa edo «berrintegrazionismoa», portugesearekin hurbilketa proposatzen duena, zenbait ikasle,

irakasle eta idazlek ere onartzen duena.

»Pentsa ezazu galizieraz dugun astekari bakarrena, «A nosa terra», askatasuna ematen zaiola idazle bakoitzari arau batzuk edo besteak erabiltzeko. Baina horregatik hain zuzen, Xuntak ez dio subentziorik ematen».

Abagune zabalagoaren zain gelditzen dira beste erantzun as-

ko, hemen laburtu ezin direnak. Jarraitu du bere bidea Manuel Mariak, eta bere azken poema-liburua utzi dizu esku artean:

«Crucei
o Gran Bilbao ou Gran Babel
coa lebranza viva como bra-
sa
dunha maxica verba inextin-
gible
de Gabriel Aresti Seguro...».

«O camiño é unha nostalxa» liburuan, noizbait Bilbotik iragan zen arrastoa irakurri duzu poema batetan, eta berton izandako adiskidetasun baten froga. Beste poemen tituluetan — Caracas, Bretaña, Cataluña, Suiza — diaspora baten arrastoak, eta nostalgia bat — Lisboa —, galegoentzat beti erreferentzia den ziutatearen izena.

Karmelo LANDA

elkarren zilborrari begira

Eusko Kulturaren Kontseilua, etxetik ibiltzeko modukoa

IDANIK badakigu zeintzuk izango diren Eusko Jaurilaritzak sortu berria duen **Eusko Kulturaren Kontseiluan** parte hartuko dutenak. Hiru Herrialde Historikoen ordezkariak gain, **Euskaltzaindia**, **RSVAP**, **Eusko Ikaskuntza** eta **UPV-EHU** izango dira bakoitzak bere mezulariak hautatu ahal izango dituztenak.

Oraingo kontseilu berri hau ez zaigu berria. **Euskararen Aholku Batzordea** duen gogoan, PNV barruko euskara kontsentsua lortuz gero zentzurik ez zeukanez berez eta bere horretan akatu den erakundea. Oraingo honi itxura beretsua hartzen diogu, bertan parte hartuko duten instituzio kulturalak Jaurilaritzarekin identifikatuagoak sentitu daitezten aparte, ezer gutxirako balioko duela susmotan bait gaude.

ESAERA ZAHARRAK ETA OMENALDI BERRIAK

Tarteka **Antonio Zabalak** sortzen digun harridura zaila da gaingiditen. Bere «Aus-

poa» liburutegia aurrera eramaten egingo dako lanak eta esfortzuak eskergaitzak bezain eskergabeak dira. Oraingoan, 3.133 esaera zahar birreskuratu ditu, lehendik bilduta zeudenei gehitzeko. «Esaera zaharren bilduma berria» izan da **Leireko fraileak** gure sorpresa-ahalmenean eman digun azken kanpainakada, kanpainakada gozgor eta etorkizunari begira emankorra.

Patxi Etxeberria bertsolariak hilaren 19an jasoko du urtero **Bertsolarien Elkarteak** antolatzen dituen omenaldietatik aurtengoa. Oriotarrak omenaldia jaso arren aurrera kementsu jarraituko duela agindua eman du, bere 56 urtez. Donostiako **Victoria Eugenia** antzokian jasoko du bertsozaleen aitortpena.

AUTOLOTSAK ARRAZOINIK AURKITZEN EZ DUENEAN

Aldizkari hau zure eskuartera helduta-koan hortxe arituko dira **Emilio Barberá**

eta **Celestino del Arenal** norgehiagoka bizian, ea nork bereganatu UPVko errektore-postua. Ez dirudi gauzak oso argi daudenik. Ia-ia argi dagoen gauza bakarria irabazlea **Celestino** izango dela da. Hor nonbait esaten da inoiz ez zatekeela presentatu alde aurretik guztia ongi lotuta eduki gabe, eta halaxe dela dirudi, Leioako campusa eta indar politiko askoren babesa atzean duelarik.

Aski kezkarria behar luke bi hautagaiengan euskararik ez jakiteak sortutako indiferentzia. **Bestetik**, **C. del Arenalek** berak aurreko hauteskundaldian bere izendatzea onartu ez bazuen euskararen autolotsagatik izan zela esateko aski segurtasunik badugu. Sei hilabete geroago, batere lotsarik gabe aurkeztu dute bi erdaldunek beren buruak errektorerako, eta inork ez du txintik esan. **Goio Monreal** ordezkazina zela ziotenek euskara ere baloratuko zuten noski. Euskararik gabe, posible izan ei da politikaren bide ezkutuetan abiatzekotan dagoen errektore ohiaien ordezkorik bilatzeara.

atrebentzia ez bada

Ez dezagun utzi ETB «Tele-Deia» bihurtzen

ERDARAZKO informatiboarekin hasi ziren, eta tira, orduerdi. Erdarazko publizitatea, ETBk bere publizitatea nagusiki erdaraz egitea... Zerrenda luzatzea baino hobe deritzot urtebukaerako emankizunak euskaltzalerik epelenari ere argi gorria piztu diola esatea; eta horrekin batera 100.000 aletako tiradaz estreinatu zuten «Telebista» aldizkari erdalduna. Orain Gorordok **Fernando Tola**-ren saio berria iragartzen digu: «La ikastola», eta tontoren bati programa hori euskara ikasteko izango dela-edo irudituko zaio. «Ikas-Tola» hitz joko erreza dela konturatu gabe. Profesional espainol gehiago etorriko omen dira, ikastaroak ematera, diotenez. Guzti hori gutxi balitz, Nafarrora ETB hedatzeko asmoa zikitzen ari da, alternatiben artean han 3. kanal bat egin eta berari «programak saltzea» aipatzen delarik. Zer edukiko dugu hemendik gutxira, Euskal Telebista bat ala PNVk Baskongadetako biztanleon bizkarretik erakitako telebista «bilingue» eta pribatu bat? «Deia» egunkariaren jabe den «Iparraguirre» enpresatik dator ETBko zuzendaritza ia oso-osorik. Gezurra dirudi, ez dugu sekula eskarmentatuko.

ARTASO

hain errentagarritasun txiki-koa den itzulpenaren sailean.

“Elkar”ek gogor ekingo die itzulpenei urte berrian

JADANIK aspaldian anuntziatuak zituzten titulu batzurenkin batera, beste itzulpen-lan berri batzu argitaratzeko asmoa dute;;Elkar;; argitaletxeok, urte berriko lehen hilabetea batik bat horretara emango dutelarik. «Estepako Otsoa», «Agurea eta itsasoa», ziren pasa den urtean argitaratu beharrekoak, eta Maite Gonzalezek itzulitako **Marguerite Yourcenarren** «Alexis» eta **Xabier Mendigurenek** itzulitako **Jack Londonen** «Betagin Zuri» dira aurrekoekin batera argitara emango direnak. Produkzio indartsua beraz diru aldetik.

Joxean Artze liburu berriaz erditzekotan

URTE luzetako isilunearen ondotik badirudi oraingoan **Joxean Artze** «Hartzabal» berriz ere liburu berriren baten argitalpenarekin hasiko dela. Azken urteotan erakutsi duen eboluzio pertsonalaren arabera, oso gisa desberdineko poemak izango direla espero daiteke, aurrekoak baino neurri askoz haundiago batetan, heriotzea, maitasuna eta bizitzari buruzko erreflexioen munduan ibiliko delarik. Material mordoa omen dauka prestatua, eta zer edo

txutxumutxuka

URTEMUGEK MUGATUTAKO URTEA

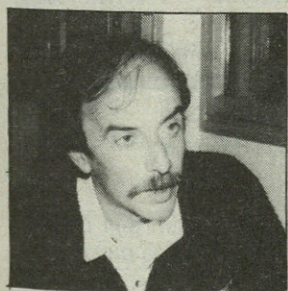
Joan den urteko azken egunean bete zituen **Joxemiel Barandiaranek** 96 urte, eta 1986ko lehen egunetan ere bete dira 100 urte **Aita Donostia** jaio zela. Aita Donostiak hilik egonagatik ezin badu ere, hortxe ibili da aurten ere Ataungoa bati eta besteri elkarriketak eta deklarazioak ematen. Zaila ulertzea zergatik baina gure gizona 96 urterekin hilgo balitz jende gutxiri irudituko litzaioke normala, ezbeharren batek behar luke, ez bait dirudi normala horrelako kemenez ibiltzea, osasun gorabehera larririk gabe.

Aurten ere «**Zeruko Argia**»ren eta beraz **ARGIA**ren historiara hain lotua dagoen **Aita Damaso Inzak** 100 urte beteko ditu, bere Iruñea aldameneko komentuan azken arnasak erretzen ari dela (eta azken arnasak diogu, benetan larri pasa dituelako azken urteak). Batuaeren arerio amorratu kasik guztiak paktoen bidez isildu diren une honetan, Damaso Inza oraindik ere batuaeren kontrako mosketero erromantikoenetakoa dugu, deklarazioetan maitagarritasun mugagabea dariolarik. Aurten fuere ospatu beharko dugu Inzaren 100. urtemuga.

Josu LANDA

zer bederen argitaratzeko prest.

Baina ez da ira hori bukatzen Joxeantonen asmoak, liburuaren asuntorekin batera grabazio-estudioa jotzeko asmoa ere ba omen du eta. Duela urte pare bat Inaki Beobiderek egin zituen bertso-grabaketa haien ildo-tik, oraingoan bere produkzio propioarekin egin nahiko luke antza.

"Telebista", aldizkari berria

IZENAK berak adierazten duen bezala, **ETBri** buruzko aldizkaria dugu hau. Zero zenbakia urteberri-egunez banatu zen, eta lehen zenbakia hilaren bukaerarako kaleratzea espero da. Hilabete-karia izango da, guztiz erdaraz eta Euskal Telebistaren promoziorako eta informazioarako dedikatuko dira bertoko orrialdeak. 100.000 ale baino gehiago egingo dira eta etxek etxe dekalde banatuko dira. 1986. urtean zehar aterako diren hamabi aleen pre-supostua 80-100 milioi ingurukoa da.

Sabin

eritziak
eritzi

ETB-NAFARROAN

“ETB Nafarroan ikus dadin projektua oso aurreratua dago, nahiz eta oraindik hori gauzatuko duen formula asmatu eta zehaztu gabe egon. (...) Esan daiteke horretarako bi eta bi aukera daudela: **ETBk** errepikagailuen bidez bere programazio normala emititzea, edota Nafarroan sortzeaz dagoen 3. Kanalari programak saldu edota kolaborazioak antolatzea”.

José María Gorordo, “*Deia*”, 86-I-5

EUSKARA ESKOLETAN

“Ikastoletako haur erdaldunen proportzioa %35 ingurukoa denean ez da faktore inportanteena hizkuntz jatorria. Gelan %35 inguru daudenean, etxetik erdaldunak ala euskaldunak izan, antzeko emaitzak lortzen dituzte haurrek. Bestetik, «**B**» ereduari ari diren haurrek «**A**» ereduari ari direnek bezain ongi irakurtzen dute gaztelaniaz. Beraz euskara jo-ta-ke ikasteak, gure gizartean, ez dio inongo kalterik egiten gaztelaniari”.

Pello Aierbe, “*Deia*”, 86-I-3

ANTZERKIAZ

“Berton egiten den teatro guztia «baskoa» da aldeaz edo moldez, berton egiten delako. (...) Guk ez dugu teatroa euskaraz egiten ez bait dugu taldeko guztiok euskaraz egiten; poztuko gintuzke egin ahal izateak eta itxaropena dugu halako batez egingo dugula, ikuskari berberak euskaraz zein erdaraz egitea”.

«**Karraka**» taldea, “*Egin*”, 86-I-2

KULTURAREN KONTSEILU OROKORRAZ

“Eusko Jaurilaritza bera izan da Kontseilu Orokor honi oihartzun txikia eman diona, isil-isilean sortu duenari. Zoritxarrez, gure ustez jarrera klientelista batzuren aurrean paper nagusi bat zuen Kontseilu hau kasik hilik jaio da, urtean lau aldiz besterik bilduta ezer gutxi egin ahal izango bait du”.

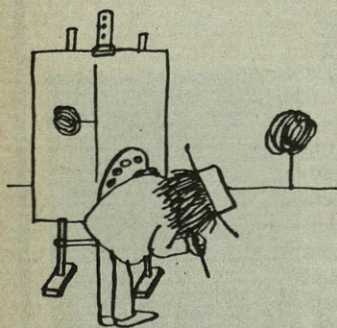
Félix Marañá, “*El Diario Vasco*”, 85-XII-31

EUSKALDUNBE- RRIEHOLKUAK

“Ez ezazue metalen goaia egin, hau da, zuen txolar-teetan, ez ezazue euskarari buruz hitzegin, hizkuntza bat ikasten ari denak ez du inoiz hizkuntza horri buruz hitzegin behar. Hitzegin ezazue futbolari buruz, edo antzerkiaz, edo zuen soldataz, edo Bob Dylanez, edo irakasleak sudur ondoan duen granoaz, hitzegin ezazue edozer gauzaz, baina batez ere ez hitzegin irakasleak hitzeginen duen bezala”.

Pako Aristi, “*Habe*”, 85-XII-15

JERZY FLISAK

GARAIZ!

Sartu da mozkor bat taberna bate-tara:

— Ugte beggi on! Ugte beggi on!

Eta han zerbait hartzen ari den ba-tek:

— Baina zer ari haiz esaten? Ihaute-riak dituk eta!

— Nekaben! bai bgonka edegga bo-tako didala emazteag. Segula ez naiz hoggenbeste atzeratu!

DEMOKRAZIA

Alaba txikiak edonon entzuten du «demokrazia» hitza, baina ez da kon-turatzen zer adierazi nahi duten hitz horrekin eta bere amari galdetzen dio:

— Ama, zer da demokrazia?

— Bada, bakoitzak nahi duena egin dezakeela.

— Eta ez badu nahi?

— Orduan, behartu egiten dute.

ASTOA

Baserritar bat astero jaisten zen To-losako feriara, baina tren-karrila gu-rutzatu behar zuen eta hori, ez zitzaion batere gustatzen astoari, eta hortxe ibiltzen zen, astoari tren-karrila nola pasarazi ezin asmatuz.

Egun batetan, bere lagun bati kasu hori kontatzen ari zitzaiola, zera go-mendatu zion:

— Sartu itzak patrikan bi pipermin, bata berdea eta bestea gorria (gorriak berdeak baino minagoak izan ohi dira, normalki). Orduan, karrila gurutzatu

nahi ez badik, sartuioak piper berdea, eta hala ere mugitzen ez baduk, gorria sartuioak eta ikusiko duk nola iristen haizen garaiz feriara.

Handik pare bat astetara, berriro ikusten dute elkar.

— Zer moduz atera zitzaian nik esandakoa?

— Kontatuko diat zer gertatu zitzaidan. Tren-karrilera iritsi ginenean, as-toa zut gelditu zen, beti bezala. Hik esan bezala atera nuen piper berdea, sartu nion ipurtzulotik, baina ezta mugitu ere. Atera nuen gorria, sartu nion, eta... hura abiada! Korrika ta jauzika abiatu zitzaidan. Pentsa ezak harrapatu ahal izateko, gelditzen zitzaidan pusketa nik sartu behar izan nuela ipurditik!

MOZKORTUTA

Bi lagun ere joan dira oporrak pa-satzera Andaluziara eta kristoren mozkorra harrapatzen du bietako ba-tek. Biharamunean esan dio besteak:

— Atzo kristoren kazkabarra harra-patu huen, eh?

— Atzo? Bai zera, atzo normal iritsi nintzen eta!

— Tira, tira! Kristorena harrapatu huen eta!

— Ezetz, bada! Gogoratzen nauk sartu eta bizarra moztu egin nuela. Gainera, aurpegia urratu eta «tiritas» bat jarri nuen masailean.

— Bai, bainan ispiluan! Txoropito, hori!

RASKAZIELOSE-TIK BEHERA

Tipo bat joan da gabonetako opo-rarak Madrila pasatzera eta bertako raskazielos edo etxe luze horietako batetara igotzeko gogoia sartu zaio. Igo da, azkenengo pisuraino, hasi da lei-hotik begira eta «zzzaust» irristatu egiten da eta kanpoaldera erori. Behe-raka doala garraisika hasten da:

— Gora ETA! Txakurrak kanpora! ETA herria zurekin!

35. pisuan, leihotik begira zegoen batek galdetzen dio:

— «España» komandakoa al zara?

— Bai zera! Ea beheraino ailegatu baino lehen harrapatzen nauten!

MAISU BERRIA

Herri txiki batetara maisu berria dator, zaharra gaisorik dagoelako edo. Irtzen zaizkio herriko gurasoak agurra ematera, eta prestatu dioten etxean trasteak utzita gero, eskolara zuzentzen dira, maisuak haurrak ezagutu ditzan. Maisuak bere izena esan eta:

— Beno, eta orain duzuen maila ikusteko, galdera erraz batzu egingo dizkizuet. Ea, bada, zuk zerorrek: Nork idatzi zuen «Kixotea»?

— Nik eeez! Nik eeez! —ia negarrez.

— Lasai, lasai, seguru badakizula eta. Ea berriro: Nork idatzi zuen «Ki-xotea»?

— Ezzeetz! Nik ez dudala idatzi!

Alkateak esaten dio:

— Nik ume hau ezagutzen dut eta berak esaten badizu, bera ez dela izan, sinets dezakezu.

Umearen aita ere, han zegoela ego-kitu eta:

— Zertan ari zara, nire semea kul-pantea izan dela adieraziz?

ZZZZZaaammmba! —Kristoren kolpea maisuari.

Maixua nazkatu eta alde egiten du. Estaziora iristean bertako buruak gal-detzen dio:

— Baina zu ez al zinen maisu berria?

— Bai.

— Eta jada, bazoaz?

— Begira, iritsi naiz, esan diet hau-rreri galdera erraz bat egingo niela, ea nork idatzi zuen «Kixotea», umeak bera ez dela izan erantzun dit, alkatea bere alde jarri da, aitak kolpe bat eman dit, eta nik ez dut horrela gehiago irauengo herri honetan.

— Hi haiz tipo beldurtia! Nekaben... nik ez nuke, ez, alde egingo nork idatzi zuen jakin arte.

"Pako" gure belearen historia

Mila bederatzirehun
laroita bostean (bis)
kasu bat gertatu da
Zaldibi partean.
Beletxo bat bizi zan
gurekin batean,
Zubi aurren hazia
pameli artean,
norbaitek eraman du
goiz triste batean.

Urte bete zedukan
ta izena «pako» (bis)
aiton baten izenez
bataia zalako.
Egunero kalean
ega eta tato,
bazekien herriko
haurrek hainbat joko
beti presto zegoen
edo zertarako.

Egun senti orduko
hor agertuko zan (bis)
bederatziak arte
pasioan plazan
haurtxoekin jolasten
bazuen nahiko lan
gero jubilatuek
jartzen zuten dantzan
gaua bezain beltz baina
maitagarria zan.

Gero eguerdian
bazkaltzera doa (Bis)
zuzen bilatzen zuen
etxeko leihoa
egunon kua! kua!
mahai gainera noa!
eltzean kazka! kazka!
luzatuz moko
gero kaferik gabe
plazara jokoa.

Jesus Mari zuen hark
lehen nagusia (bis)
hau ere jende askok
begiz ikusia:
Nazabal tabernara
poteatutzia
jan ta edan zuen han
nahi zuen guzia
gero leihotik ospa
beltz moko luzia!

Moko zorrotza zuen
egaje habila, (bis)
egun batez ostu zun
kriston giltza pila
teilatura igo zan
hura iskanbila!
Brunongana korrika
eskailera bila
giltza hoiek jester
etorri dedila.

1985eko Abendua

ALTZO

Egunero bezala
goiz hor agertu da (bis)
atso batek hartuta
sartu du zakura,
arratsaldera arte
ez ginen kontura.
Haurtxoen aurpegitan
zerbait gertatu da
iluntzerako hau da
herriko tristura.

Haurrak atera dira
bele horren bila (bis)
eraman duen hori
agertu dedila.
Kale guztia dago
penaz eta ixila
triste utzi gaituzu
ohi bele humila
gure «Pako» maitea
betirako hila.

Muina behar

TXILLARDEGI

GERTAKARIEN gupila ez da gelditu.

Eta oraindik Donostiako eta Iruñeko manifestazio harrigarrien oihartzuna suntsitua ez delarik, bi mila intelektual eta artisten agiria zabaltzen hasi da Europar barrena; eta, bateratsu, Herrerarako Ibilaldi gaitzaren dei-zantzua entzun daiteke bazter berberetan... Aspaldi danik Euskal Herrian gertatu ohi den bezala, berehala nagusitzen zaio azken berria azken-urrenari. Non gertatzen da horrenbestearainokorik?

Tolosako lau zinegotzien auzia bukatu berria zelarik, Idigoras eta Pinedo bide daude orain gartzelako atarian, txanda eskean.

Eta Mikel Zabaltza martiriaren heriotza latzaren zertzeladak oraindik ikertzen ari diren unean, «Atarés jeneralaren kasua» gertatu da Iruñean; eta, biharamonean bertan, «Caplanne kasua» zabaltu Miarriritzen, itxura denez gerra zikinaren kapitulu gisa.

Gertakari larrien ilara ez da amaizten. Azkartu ere egin dela dirudi.

ZABALTZAREKIKO lotsagarrikeriak direla-ta, funtsezko ondorioak ekarriko lituzkete aste trinko horiek mundu zibilizatuan. Barrionuevoren demisioa, adibidez, eta Gipuzkoako eta Nafarroako gobernadoreenak. Hasteko. Ez baita, hain zuzen, hemengo inguruan somatzen duguna...

Eta horretaraz gero, «Ley Anti-Terrorista»ren deuseztapena ere etor liteke. Hori, segitzeko.

Baina PSOE-ren morroin leialak bihurtu direnek, berehala azaldu digute soluzioa: «Si ETA desapareciera, sería más fácil suprimir la Ley

Anti-Terrorista».

Ez dugu, ordea, damutuen iritzi hau konprenitzen. Madrillen behin eta berriz esan baitigute arazoa «terrorismoa» dela, Kremlinek berak gídatzen duen «terrorismo internazionala»; eta inola ere ez «euskal abertzaleasunak» sortzen omen duen borroka... Hortaz, «euskal arazoa» komillen artean idatzi behar bada, zer axola ETA-ren desagertzea?

Abertzale jendeak, ordea, ongi daki «Ley Anti-Terrorista» delakoa zertarako dagoen: *euskal mogimendu abertzalea* zafartzeko. PSOE-k eta damutuek ere gauza bera uste dute. Baina ez dute aitortu nahi. Hauek ere ongi dakite, Euskal Herriari autodeterminatzeko, elkarturik bizitzeko, eta bere buruz gobernatzeko eskubidea aitortuko balitzaio, sobra legokeela «Ley Anti-Terrorista». Zergatik ez hautatuko gure herriaren *defentsa* segurtatuko lukeen bidea, gure herriaren *desagertzea* ekarriko lukeen bidea hautatu beharrean?

MUINERA behar da; eta muinean euskal nazioaren arazoa dago. Alde honetatik, «Ley Anti-Terrorista» bera ere, latza izanik ere, axalekoa da, epifenomenoa da.

Gu baino gazteago direnek ez dute Arjeliako gerla ezagutu; eta gehienek ez dakite, horretara, Henri Alleg nor izan zen. Garai hartan, ordea, 1958an, arjeliar askapen nazionala seriotan abiatzen zenean, frantses armadaren tortura salatu zuen Henri Alleg-ek (bera ere torturatik bizirik irten ondoren). Ezkertar extra-parlamentariaren laguntzaz, eskandalo izugarria sortu zen Fraitntzian. Eta frantses hiper-demokrata haiek Arjelian sistematikoki arjeliar abertza-

leen kontra tortura erabiltzen zutela frogatu zen.

Parisko gobernuak «terroristen jokoa» egiten omen zuten «frantses ustelduen gezurra» salatu zuen.

Baina Arjelian erabiltzen zen torturaren egia lazgarria azaldu zen munduaren aurrean; handik bi urte-tara berriro ere Djamil Bou-pacha-ren kasuan nabarmen agertu zenez.

Kakoa, ordea, ez zen han «terrorismoa bai»/«terrorismoa ez»; ezta «tortura bai»/«tortura ez» ere; arjeliarrek *autodeterminatzeko* eta beren burua *askatzeko* zeukaten eskubidea, eta eskubidea lortzekotan zera-maten borroka anti-imperialista bai-zik. Kakoa, bestela esanda. *Arjeliaren independentzia* zen; eta ez «tortura bai/tortura ez» bakarrik.

ARREGI eta Zabaltzaren gertakarien atzean, era berean, «Ley Anti-Terrorista» bai ala ez baizik aipatzen ez dutenek, ez dute kakoa somatzen. Kakoa euskaldun abertzaleek *autodeterminatzeko* eta *askatzeko* daramaten borrokan (eta funtsatzen duen eskubidean) baitago.

Torturaren kontra gaude, noski. «Ley Anti-Terrorista»ren kontra gaude, jakina. Baina gu ez gara bi horien salaketa soilean geldituko. Euskal Herriak *auto-determinatzeko* eta *askatzeko* eskubidea du. Funtsezko arazo honi soluziorik eman nahi ez diotenek, tortura sustatzen dute. Torturarik gabe, gerla zikinik gabe, eta demokratik at dauden jokabideak erabili gabe, garbi baitago Euskal Herriak helburua aisa lortuko lukeela. Bai Arjelian eta bai hemen, torturaz bestalderaino heldu behar da; eta zapal dutako herrien *independentzia* onartu.

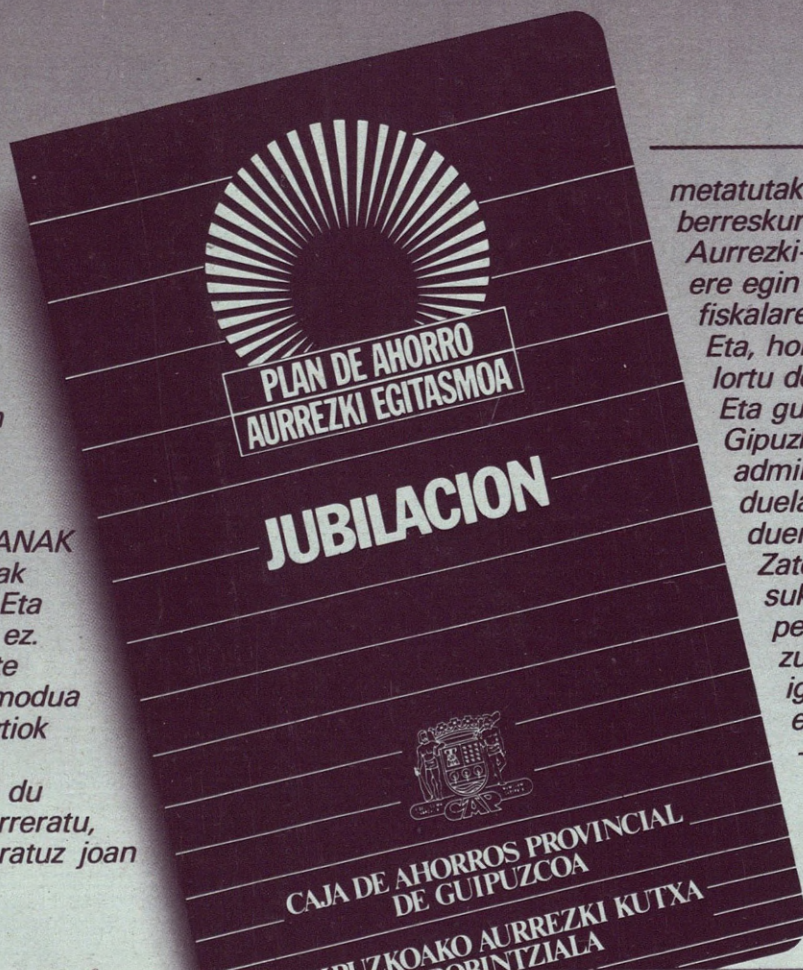
Gainerakoa epifenomenoetan eta axalean gelditu nahia besterik ez da.

EUSKARAZ HAUTSI ZURE MARKA

ERRETIROAKO Aurrezki-Plana.

Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintziala ERRETIROAKO AURREZKI-PLANA eskaintzen du. Hauxe da hilez-hile etorkizun zoriontsuago bat preparatuz joateko modurik errazena. ERRETIROAKO PLANAK abantaila interesgarriak eskaintzen dituelako. Eta inolako konplikaziorik ez. Geroko lasaitasun-urte horiek aseguratze modua da, horixe bait da guztiok nahi duguna. Bakoitzak erabakitzen du hilean zenbat diru aurreratuz, zenbat urtetan aurreratuz joan eta, Plana bukatzean,

metatutako kapitala nola berreskuratu. Aurrezki-Plan baten harpidetze ere egin daiteke zergarinketa fiskalarekin.

Eta, honela, bizi-aseguru bat lortu dohan.

Eta guzti hau zure dirua Gipuzkoako Kutxak administratzen eta bermatzen duela pentsatzeak ematen duen lasaitasunarekin.

Zatoz Kutxako edozein sukurtsalera eta bertan pertsonalki esango dizugu zure beharrian eta igurikapenei ondoren erantzuten dien Aurrezki-Plana zein den.

Oraitxe bertan hasi zaitez zeure Erretiroa preparatzen.

Piskariaka-piskanaka asko lortuko duzu.

PISKANAKA-PISKANAKA LOR EZAZU ASKO.

*Gaur bertan
hasi zaitez*

CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA
GUIPUZKOAKO AURREZKI KUTXA PROBINTZIALA